

Sosyal Kimliğe Atfedilen Motivasyon Kaynakları ve Gruplar Arası Tutumlar

Nagihan Taşdemir

Anadolu Üniversitesi

Özet

Bu çalışmada bir sosyal kimlik olarak Türk kimliğine atfedilen motivasyon kaynakları (özsaygı, ayırt edilme, ait olma, süreklilik ve etkililik) ile gruplar arası tutumlar arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Çalışmada gruplar arası tutumlar, Kürtlere, Avrupalılara ve Suriyeli sığınmacılara yönelik olarak iç-grup yanlılığı ve tehdit veya çatışma algısı bakımından ele alınmıştır. Çalışmaya 157 üniversite öğrencisi katılmıştır. Çalışmada Türk kimliğine atfedilen sosyal motivasyon kaynakları ölçekleri, Kürtlerle algılanan çatışma ölçeği, Avrupalılardan algılanan tehdit ölçeği, Suriyeli sığınmacılardan algılanan tehdit ölçeği ve grup değerlendirme maddeleri kullanılmıştır. Hiyerarşik regresyon analizi bulgularına göre, Kürtlere yönelik iç-grup yanlılığı, özsaygı ve ait olma; çatışma algısı, ait olma ve ayırt edilme ile ilişkili bulunmuştur. Avrupalılara yönelik iç-grup yanlılığı, özsaygı; tehdit algısı, ait olma ile ilişkilidir. Suriyeli sığınmacılara yönelik iç-grup yanlılığı, özsaygı ve ait olma; tehdit algısı, ayırt edilme ile ilişkilidir. Aracı değişken analizi bulgularına göre, ait olma ile Kürtlere yönelik iç-grup yanlılığı arasındaki ilişkiye çatışma algısı aracılık etmiştir. Bulgular, ilgili alanyazın ve çalışmanın bağlamı kapsamında değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Sosyal kimlik ve motivasyonları, tehdit ve çatışma algısı, Kürtler, Avrupalılar, Suriyeli sığınmacılar

Abstract

This study examined the relationship between motivations attributed to having a Turkish identity and intergroup attitudes in Turkey. The study dealt with the intergroup attitudes towards the Kurds, Europeans, and Syrian refugees in terms of in-group favoritism and perception of threat or conflict. Social identity motivations attributed to having a Turkish identity were self-esteem, distinctiveness, belonging, continuity, and efficacy. One hundred and fifty seven university students participated in the study. They completed the measures of social identity motivations attributed to having a Turkish identity (5), perceived conflict with the Kurds, perceived threat with the Europeans, threat scale for the Syrian refugees, and 2-items for the evaluations of in-and out-groups. Hierarchical regression analyses showed that self-esteem and belonging predicted in-group favoritism while belonging and distinctiveness predicted perceived conflict for the Kurds. The self-esteem predicted in-group favoritism and belonging predicted perceived threat for the Europeans. The self-esteem and belonging predicted in-group favoritism and distinctiveness predicted perceived threat for the Syrian refugees. According to the mediation analysis, perceived conflict mediated the relationship between belonging and in-group favoritism for the Kurds. The results were discussed regarding the relevant literature and context of the study.

Keywords: Social identity and its motivations, perceived threat or conflict, Kurds, Europeans, Syrian refugees

Yazışma Adresi: Dr. Öğretim Üyesi, Nagihan Taşdemir, Anadolu Üniversitesi, Yunus Emre Kampüsü, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Tepebaşı / Eskişehir

E-posta: spsynagihantasdemi@gmail.com

Gönderim Tarihi: 04.08.2016

Kabul Tarihi: 24.01.2018

Sosyal psikolojide gruplar arası tutum ve davranışların anlaşılması için iç-grupla kurulan özdeşimin rolüne sıklıkla başvurulmuştur (örn., Cairns, Kenworthy, Campbell ve Hewstone, 2006). Son yıllarda ise iç-grupla kurulan özdeşimin altında yatan farklı motivasyon kaynaklarının (özsaygı, ayırt edilme, ait olma, süreklilik ve etkililik) rolüne dikkat çekilmektedir (Brewer, 2007; Smeekes ve Verkuyten, 2013; Vignoles, 2011; Vignoles, Regalia, Manzi, Gollledge ve Scabini, 2006). Araştırmacılar, içinde bulunulan gruplar arası ilişkiler bağlamında (örn., göçmenlerle ilişkiler) bazı sosyal kimliklerin (örn., ulusal kimlik) bazı motivasyon kaynaklarıyla (örn., süreklilik) daha fazla ilişkili olabileceğini göstermiştir (Smeekes ve Verkuyten, 2013). Optimal ayrışma kuramı (Brewer, 1991, 1993) kapsamında Brewer (2007) özellikle, gruplar arası tehdit veya çatışma ortamlarında ayırt edilme ve ait olma ihtiyacının ön plana çıkacağını ileri sürmüştür. Diğer taraftan sosyal kimlik kuramı (Tajfel ve Turner, 1979), gruplar arası tutum ve davranışları (iç-grup yanlılığı) bireylerin özsaygı isteğine (olumlu yönde ayırt edilme) dayanarak açıklamaktadır. Görece yakın zamanda ise araştırmacılar, iç-gruptan algılanan süreklilik (örn., Jetten ve Wohl, 2012) ve etkililiğin de (Fritsche ve ark., 2013) gruplar arası tutumlarla ilişkisine vurgu yapmıştır. Buradan hareketle farklı sosyal kimlik motivasyonları arasında hangilerinin farklı gruplar arası ilişkiler bağlamında daha güçlü yordayıcılar olduğunun araştırılması önemli görülmektedir (Vignoles, 2011). Bu çalışmanın amacı, farklı sosyal kimlik motivasyonlarını (özsaygı, ayırt edilme, ait olma, süreklilik ve etkililik), farklı gruplara (Kürtler, Avrupalılar, Suriyeli sığınmacılar) yönelik olarak ortaya çıkan gruplar arası tutumların, farklı biçimleriyle (iç-grup yanlılığı, tehdit veya çatışma algısı) ilişkili olarak incelemektir. Çalışmada, aynı zamanda, tehdit veya çatışma algısının, sosyal kimlik motivasyonları ile iç-grup yanlılığı arasındaki ilişkide aracı değişken rolü incelenmektedir. Aşağıda öncelikli olarak ilgili kuramsal ve görgül çalışmalar ele alınmıştır.

Sosyal Kimlik ve Gruplar Arası Tutumlar

Sosyal kimlik kuramına göre (SKK; Tajfel ve Turner, 1979), gruplar arası tutum ve davranışların altında yatan temel motivasyon kaynağı öz saygıdır. Bu kurama göre insanlar bireysel olduğu kadar, sosyal kimliklerini de olumlu yönde algılamak isterler. Olumlu sosyal kimlik algısına ulaşmak için de, üyesi oldukları grupları, olumlu yönde diğer gruplardan ayırt etmeye çalışırlar. Aslında, SKK'ya göre kişiler kendilerini bir grubun üyesi olarak algıladıkları andan itibaren kendi gruplarını diğer gruplara göre daha olumlu değerlendirirler. Kişilerin bu eğilimi iç-grup yanlılığı olarak bilinmektedir. İç-grup yanlılığı kişiler kendi gruplarını bir dış-grupla karşılaştırdığında ortaya çıkmaktadır. Bir grubun, dış-grup

olarak algılanması için ise, iç-grubun varlığı, bütünlüğü, toplumsal değeri vb. bakımından önemli (anlamli) bulunması gerekmektedir. SKK'ya göre bir anlamlılığı olan bu tarz gruplarla iç-gruplarını karşılaştırarak, kişiler olumlu sosyal kimliğe ulaşmaya ve böylece özsaygılarını arttırmaya veya korumaya çalışırlar (Tajfel ve Turner, 1979).

Sosyal Kimlik Motivasyonları ve Gruplar Arası Tutumlar

Öz saygının yanı sıra sosyal kimlikler, ayırt edilme, ait olma, süreklilik ve etkililik gibi motivasyon kaynaklarıyla ilişkilendirilmiştir (Breakwell, 1996; Brewer, 1991, 1993, 2007; Vignoles, 2011; Vignoles ve ark., 2006). Yukarıda değinildiği gibi, SKK'ya göre, bireyler öz saygı ihtiyaçları temelinde iç-grup yanlılığı gösterirler (Tajfel ve Turner, 1979). Bu kuramdan hareketle geliştirilen *öz saygı varsayımına* göre, öz saygı ile iç-grup yanlılığı arasındaki ilişki iki biçimde ortaya çıkmalıdır: 1) öz saygı, iç-grup yanlılığı ile birlikte artmalı, 2) öz saygısı azalanlar daha fazla iç-grup yanlılığı göstermeli (Abrams ve Hogg, 1988). Bu varsayımları test eden araştırmalar genellikle birinci varsayım için destek sağlamıştır (Rubin ve Hewstone, 1998). Örneğin, Verkuyten (2007) Hollanda'da yaşayan Türkiyeli ve Hollandalı çocuklar arasında kişisel (genel) öz saygı arttıkça (etnik) iç-grup yanlılığının arttığını göstermiştir. Araştırmacı, aynı zamanda, kişisel öz saygıyı kontrol ettikten sonra, iç-grup yanlılığı ile *durumsal sosyal öz saygının*; yani duruma özgü iç-grup aidiyetinden duyulan memnuniyetin yükseldiğini göstermiştir.

İkinci varsayımla ilişkilendirebilecek bir çalışmada, Jordan, Spencer ve Zanna (2005) olumsuz geri bildirim verilerek olumlu benlik algıları tehdit edilen, yüksek *açık* (bireyin açık olarak ifade ettiği) ve düşük *örtük* (bireyin açık olarak ifade etmediği) öz saygılı kişilerin, daha fazla gruplar arası ayrımcılık gösterdiğini bulmuştur. Jordan ve arkadaşları (2005), savunmacı olumlu benlik algısına sahip bu bireylerin, öz saygıya yönelik daha fazla tehdit algıladığını ve böylece görece fazla ayrımcılık gösterdiğini iddia etmiştir. Hem *açık* hem *örtük* öz saygısı yüksek olanlar (güvenli olumlu benlik algısı) ise ayrımcılığı en az düzeyde göstermiştir. İkinci varsayım için ters yönde kanıt sunan çalışmalar da olmuştur. Aberson, Healy ve Romero (2000), meta analiz çalışmalarında laboratuvar ortamında tesadüfen bir araya gelmiş grup (*minimal grup*) üyeleri arasında, birinci varsayımla da tutarlı olarak, öz saygı arttıkça iç-grup yanlılığının arttığını göstermiştir. Rubin ve Hewstone (1998) *öz saygı varsayımı* söz konusu olduğunda *kişisel ve sosyal* ile *kalıcı ve durumsal* öz saygı arasında ayırım yapmanın önemine işaret etmiştir. Onlara göre, SKK bağlamında iç-grup yanlılığı *sosyal* ve *durumsal* öz saygıyla ilişki-

lidir ve aralarında pozitif yönlü bir ilişki vardır. Buna paralel olarak, bu çalışmada da (Türk iç-grup yanlılığı, bir sosyal kimlik olarak Türk kimliğinden algılanan öz saygıyla ilişkili olarak incelenmektedir (ayrıca bkz. Luhtanen ve Crocker, 1992). Çalışmada bu değişkenler arasında birinci varsayımla tutarlı olarak görece yüksek ve tutarlı pozitif yönlü ilişkiler (farklı gruplara yönelik olarak) beklenmektedir. Bahsedildiği gibi geçmiş çalışmalarda (örn., Aberson ve ark., 2000) genellikle birinci varsayımla tutarlı kanıt sağlanmıştır.

Gruplar arası tutumları etkilediği iddia edilen diğer bir sosyal kimlik motivasyonu ayırt edilmedir (Brewer, 1991, 1993, 2007; Tajfel ve Turner, 1979). Buna göre, iç-grup üyeleri, diğer grupların üyelerinden farklılaşmak ve ayırmak istemektedir. Ayırt edilme ile iç-grup yanlılığı ilişkisi üzerine de iki varsayım önerilmiştir: ya algılanan iç-grup ayırt ediciliği azaldıkça (*tepkisel ayırt edicilik*) ya da arttıkça (*yanıtıcı ayırt edicilik*) iç-grup yanlılığı artmalıdır (Jetten, Spears ve Postmes, 2004). Araştırmacılar, bireyler için görece önemli, gerçek gruplar arası ilişkiler ortamı vb. bazı koşullarda algılanan düşük ayırt ediciliğin (örn., gruplar arası benzerlik) iç-grup yanlılığını artırdığını göstermiştir. Bireyler için görece önemsiz, *minimal* (yapay) gruplar arası ilişkiler ortamı vb. koşullarda ise, algılanan yüksek ayırt ediciliğe (örn., gruplar arası farklılık) bağlı olarak iç-grup yanlılığı artmıştır (Jetten, Spears ve Manstead, 1997; Jetten ve ark., 2004). Diğer taraftan, Li ve Brewer (2004), Amerikalılığın tanımlarken ülkenin farklılığına ve üstünlüğüne vurgu yapanların, ülkenin refahına ve ülkeye bağlılığa vurgu yapanlara göre göçmenlere yönelik daha fazla dışlayıcı tutum sergilediğini göstermiştir. Bu çalışmada da, ayırt edilmenin gruplar arası tutumları yordaması beklenmektedir. Özellikle, ülkeye sonradan gelen Suriyeli sığınmacılara yönelik (kültürel) tehdit algısı, Türk kimliğine atfedilen ayırt edilmeye birlikte artış gösterebilir (*tepkisel ayırt edicilik*) (Jetten ve ark., 1997; Tajfel, 1981). Aynı zamanda, Türk kimliğinin farklılığına vurgu yaptığı (ve üstünlüğünü ima ettiği) için de, ayırt edilme, Suriyeli sığınmacılara yönelik görece olumsuz tutumları yordayabilir (Li ve Brewer, 2004).

Gruplar arası tutumları etkilediği iddia edilen diğer bir sosyal kimlik motivasyonu ise ait olmadır (Brewer, 1991, 1993, 2007; Pickett ve Brewer, 2001). Aslında, ait olma, en temel insan ihtiyacı olarak gösterilmiştir (Baumeister ve Leary, 1995). Bu ihtiyaç temelinde insanlar diğerlerine yakın olmak ve diğerleri tarafından kabul edilmek istemektedir (Vignoles, 2011). Araştırmacılar, bireylerin ait olma ihtiyacını karşılamada, ortak bir hedefi olan, ortak bir kaderi paylaşan ve üyeleri birbirlerine benzer algılanan grupların önemine vurgu yapmıştır (Yzerbyt, Castano, Leyens ve Paladino, 2000). İç-gruplarını birlik ve bütünlük içinde algılayan katılımcıların

ise görece fazla iç-grup yanlılığı gösterdiği (Castano ve ark., 2002; Gaertner ve Schopler, 1998) ve iç-grup yanlılıklarını (önyargılarını) daha kolay meşrulaştırdıkları ve daha rahat ifade ettikleri bulunmuştur (Effron ve Knowles, 2015). Buradan hareketle, bu çalışmada, Türk kimliğine atfedilen ait olmanın, bir üst grup olarak da görülebilen (Hortaçsu ve Cem-Ersoy, 2005), Avrupalılardan algılanan tehdidi yordaması beklenmektedir. Aşağıda ele alındığı gibi bu tehdit, sosyal kimliğin birlik ve bütünlüğüne yönelik hissedilmektedir. Ait olmanın (Castano ve ark., 2002; Gaertner ve Schopler, 1998), özsaygının yanı sıra, Kürtlere, Avrupalılara ve Suriyeli sığınmacılara yönelik iç-grup yanlılığını yordayıp yordamayacağı ise çalışmada incelenecektir.

Optimal ayırma kuramına göre uygun (optimal) düzeyde farklılaşma ve ayırma sağlayan gruplar aynı zamanda kişilerin ait olma ihtiyacını karşılamaktadır (Brewer, 1991, 1993, 2007). Brewer (2007), ayırt edilme ve ait olmayı güven hissiyle ilgili motivasyon kaynakları olarak tanımlamıştır; bireylerin, diğer gruplardan ayrılabilen/farklılaşan (sınırları belirgin olan) ve üyelerinin birbirine benzer algılandığı (bir olduğu) gruplarda, güven hissi duyabileceğini belirtmiştir. Araştırmacı, özellikle, gruplar arası çatışma ortamlarında bireylerin ait olma ve ayırt edilme ihtiyaçlarının (öz saygı ihtiyacına göre) ön plana çıkacağını ileri sürmüştür. Buradan hareketle, bu çalışmada ait olma ve ayırt edilmenin özellikle Kürtlere yönelik tutumları yordaması beklenmektedir. Aşağıda ele alındığı gibi, bir alt grup veya Türk kimliğinin bir parçası olarak görülebilen bu grupla ilişkiler uzun süreli bir anlaşmazlık ortamında devam etmiştir (Altun, 2013; Taşdemir ve Öner-Özkan, 2016b).

Daha yakın zamanda araştırmacılar, gruplar arası tutumları insanların süreklilik ihtiyacıyla açıklamaya başlamışlardır (Jetten ve Wohl, 2012; Smeekes ve Verkuyten, 2014). Bu ihtiyaç, insanların zaman ve mekân aşırı olma duyularını koruma çabasıyla ilişkili görülmektedir. Özellikle, ulusal ve dini gruplar ebedi ve kalıcı olarak algılanmaktadır (Reicher ve Hopkins, 2001). Deneysel bir çalışmada, Jetten ve Wohl (2012) İngiliz tarihinin süreksizliğine dair hatırlatma yapılan katılımcılar arasında, iç-grubun geleceğine dair endişenin artabildiğini ve böylece göçmenlere yönelik olumsuz tutumların yükseldiğini rapor etmiştir. Diğer bazı çalışmalar ise sürekliliğe yapılan vurgu arttıkça tehdit algısının artabileceğini ileri sürmüştür. Örneğin, Smeekes ve Verkuyten (2014), Hollandalılar arasında algılanan kültürel süreklilik arttıkça ulusal kültürün korunmasına yönelik endişelerin arttığını; buna bağlı olarak da, göçmenlerden algılanan kültürel tehdidin yükseldiğini göstermiştir. Benzer biçimde, Jetten ve Hutchison (2011), algılanan iç-grup sürekliliği arttıkça grubun geçmişiyle kurulan bağının kopacağına dair endişelerin yükseldiğini göstermiştir. Bu bağlam-

da, bu çalışmada, Türk kimliğinin sürekliliğine yapılan vurgu arttıkça ülkeye sonradan gelen Suriyeli sığınmacılardan algılanan tehdidin artabileceği beklenmektedir. Bununla birlikte, sürekliliğin, ayırt edilmenin yanı sıra, Suriyelilerden algılanan tehdidi yordayıp yordamayacağı bu çalışmada incelenecektir.

Sosyal kimliklerle ilişkilendirilen diğer bir motivasyon kaynağı ise etkililiktir. Etkililik insanların yetkin olma, yeterli olma, kontrol etme, güçlü hissetme gibi ihtiyaçlarına karşılık gelmektedir (Breakwell, 1996). Sosyal kimlikler kişilerin etkililik hislerini artırabilmektedir (Riketta, 2008). Fritsche ve arkadaşları (2013) bireysel kontrol algıları tehdit edilen kişilerin, daha fazla iç-grup yanlılığı gösterdiğini bulmuştur. Breakwell (1996), etkililik ihtiyacıyla kişilerin, Avrupalı kimliğini kurgularken Avrupa'nın ekonomik pazarın kontrolünü elinde tuttuğundan ve Avrupa ordusu kurmaya çalıştığından söz ettiklerini belirtmiştir. Birleşik Krallık'ta ulusal kimlik hakkında görüşülen kişiler, ulusal bağımsızlığı artırmaya ve dünyadaki olayları kontrol etmeye yönelik ilgilerini dile getirmiştir (Cinnirella, 1996). Lyons (1996) ise kişilerin sporda ulaşılan ulusal başarıları hatırlama, başarısızlıkları ise unutmaya eğilimini etkililik ihtiyacıyla açıklamıştır. Bununla birlikte, sosyal kimlik motivasyonları arasında (Fritsche ve ark., 2013 hariç) etkililik, gruplar arası ilişkiler bağlamında görece az çalışılmıştır. Bu çalışmada, Türk kimliğine atfedilen etkililiğin de, diğer sosyal kimlik motivasyonları arasında, yordayıcı gücü incelenmektedir ve aşağıda ele alındığı gibi etkililiğin, ait olmanın yanı sıra, Avrupalılardan algılanan tehdidi yordayıp yordamayacağı çalışmada belirlenecektir.

Özetle, öz saygının yanı sıra, ayırt edilme, ait olma, süreklilik ve etkililik, iç-grubu ve gruplar arası ilişkileri algılama biçimleriyle ilişkili görülmektedir (Breakwell, 1996; Cinnirella, 1996; Lyons, 1996; Smeekes ve Verkuyten, 2013) ve bu sosyal kimlik motivasyonlarının gruplar arası tutumları etkilemesi beklenmektedir (Brewer, 1991, 1993, 2007; Fritsche ve ark., 2013; Pickett ve Brewer, 2001; Smeekes ve Verkuyten, 2014; Tajfel, 1981; Tajfel ve Turner, 1979; Vignoles, 2011). Bu çalışmada, gruplar arası tutumlar, Türkiye'de gruplar arası ilişkileri algılama biçimleri (tehdit veya çatışma algısı) ve ilgili (anlamalı) gruplara yönelik iç-grup yanlılığı bakımından ele alınmaktadır ve Türk kimliğine atfedilen motivasyon kaynaklarının bu değişkenlerle ilişkili olması beklenmektedir.

Çalışmada, sosyal motivasyon kaynakları arasında, öz saygının iç-grup yanlılığını (Tajfel ve Turner, 1979) yordaması beklenmektedir. Kürtlerle ilişkiler bağlamında, ait olma ve ayırt edilmenin (Brewer, 2007) yordayıcı olarak ön plana çıkacağı beklenmiştir. Suriyeli sığınmacılarla ilişkiler bağlamında, ayırt edilmenin (Jetten ve ark., 1997; Tajfel, 1981) yanı sıra sürekliliğin de (Jetten

ve Wohl, 2012; Smeekes ve Verkuyten, 2014) yordayıcı olabileceği tahmin edilmektedir. Avrupalılarla ilişkiler bağlamında ait olmanın (Castano, Yzerbyt, Paladino ve Sacchi, 2002; Yzerbyt ve ark., 2000) yanı sıra etkililiğin de (Fritsche ve ark., 2013), yordayıcı olabileceği ön görülmüştür. Çalışmada, aynı zamanda, tehdit veya çatışma algısının ilgili sosyal kimlik motivasyonları ile ilgili gruplara yönelik iç-grup yanlılığı arasındaki ilişkide aracı değişken rolü oynaması beklenmektedir ve aşağıda bu konu ele alınmaktadır.

Gruplar Arası Tehdit ve Çatışma Algısı

İç-grup yanlılığı, genellikle, üyesi olunan gruba görece fazla değer verme biçiminde ortaya çıkmaktadır (Brewer, 1999, 2001; Tajfel ve Turner, 1979). Bununla birlikte, gruplar arası görece olumsuz tutumlar, tehdit veya çatışma hissedilen ortamlarda görülme eğilimindedir (Brewer, 1999, 2001; Brown, 2010). Gruplar arası tehdit veya çatışma algısı, iç-grubun varlığı, dış-grup tarafından tehlikeye atıldığında ortaya çıkmaktadır (Riek, Mania ve Gaertner, 2006). Gruplar sınırlı kaynakları paylaşmadığında gerçekçi tehdit algısı görülmektedir (Sherif, 1966) ve bu tehdit iç-grubun ekonomik, fiziksel, maddi veya politik varlığına karşı hissedilmektedir (Esses, Jackson ve Armstrong, 1998). Gruplar arası kültür, değer veya inanç farklılıkları ise kültürel tehdit algısına yol açmaktadır (Riek ve ark., 2006; Sears, 1988). SKK (Tajfel, 1981) kapsamında, iç-grubun kendine özgü ve farklı kültürüne yönelik algılanan tehditle birlikte, gruplar arası olumsuz tutumların artacağı beklenmiştir (Ha ve Jang, 2015; Wright, 2011) ve gruplar arası algılanan kültürel değer farklılıkları arttıkça, diğer gruba yönelik olumsuz tutumların arttığı gösterilmiştir (Dunbar, Saiz, Stela ve Saez, 2000). Grupların içinde bulunduğu sosyal, politik, kültürel ve ekonomik ortama bağlı olarak, tehdit algısı farklı biçimlerde ortaya çıkabilmektedir. Zarate, Garcia, Garza ve Hitlan (2004), Amerikalıların, Meksikalı göçmenlere yönelik olumsuz tutumunda, kültürel ve gerçekçi tehdit algısının rolünü bir arada göstermiştir. Bir diğer çalışmada, Hollandalıların ülkelerindeki göçmenleri, hem ulusal kültürlerine hem de iş imkânlarının ellerinden alınmasıyla ilgili olarak ülke ekonomisine yönelik tehdit olarak gördükleri ve buna bağlı olarak da gruplar arası görece olumsuz tutumlar sergiledikleri bulunmuştur (Verkuyten, 2009).

Sosyal kimlikleri aracılığıyla duyumsadıkları öz saygı, ayırt edilme, ait olma, süreklilik ve etkililiğe yönelik tehdit algıladıklarında bireyler bu tehdidi yönetmeye ve ilgili duyumsamalarını korumaya/savunmaya çalışmaktadır (Vignoles, 2011). Örneğin, araştırmacılar, katılımcılar arasında iç-grup sürekliliğine yapılan vurgu arttıkça, iç-grup sürekliliğini kaybetmeye yönelik tehdit algısı ve endişenin arttığını ve bu değişkenlerin gruplar

arası olumsuz tutumlara aracılık ettiğini göstermiştir (Smeekes ve Verkuyten, 2014). Bazı çalışmalarda ise, araştırmacılar, iç-grubu idealize eden katılımcıların, iç-gruba yönelik tehdit algılamaya daha eğilimli olduğunu (Golec de Zavala, 2011; Roccasve ark., 2006) ve böylece diğer gruba yönelik daha fazla olumsuz tutum sergilediğini göstermiştir (Golec de Zavala, Eidelson, Cichocka ve Jayawickreme, 2009). Brewer (2007) ise gruplar arası tehdit veya çatışma ortamlarında bireylerin duyumsadığı ayırt edilme ve ait olma ihtiyacına vurgu yapmıştır. Bununla birlikte, sosyal kimlik motivasyonlarını, gruplar arası tehdit veya çatışma algısıyla ilişkilendiren (Smeekes ve Verkuyten, 2014 hariç) görece az (görgül) çalışma bulunmaktadır (Vignoles, 2011). Geçmiş çalışmalar sosyal kimlik motivasyonlarını genellikle iç-grup yanlılığı (Effron ve Knowles, 2015; Fritsche ve ark., 2013; Jetten ve ark., 1997; Pickett ve Brewer, 2001) veya göçmenlere yönelik dışlayıcı tutumlarla ilişkilendirmiştir (Jetten ve Wohl, 2012). Bu çalışmada ise Türk kimliğine atfedilen motivasyon kaynakları, iç-grup yanlılığının yanı sıra, gruplar arası tehdit veya çatışma algısıyla ilişkili olarak (Brewer, 1999, 2001) ve bu değişkenlerin aracı rolü ele alınarak incelenmektedir. Çalışmada, Türk kimliğine atfedilen ilgili motivasyon kaynaklarına yapılan vurgu arttıkça ilgili gruba algılanan tehdit veya çatışma algısının artabileceği ve buna bağlı olarak da ilgili gruba yönelik daha fazla iç-grup yanlılığı sergileyebileceği beklenmektedir (örn., Smeekes ve Verkuyten, 2014). Aşağıda Türkiye’de gruplar arası ilişkileri algılama biçimlerine kısaca değinilmektedir.

Türkiye’de Durum

Türkiye’de Türk kimliğinin kurgulanmasında, özellikle bir alt grup olarak görülebilen Kürtlerle (Altun, 2013; Taşdemir ve Öner-Özkan, 2016a) ve bir üst grup olarak görülebilen Avrupalılarla ilişkilerin öne çıktığı belirtilmektedir (Hortaçsu ve Cem-Ersoy, 2005; İnaç, 2004; Kancı, 2009). Türkiye’de yürütülen bir çalışmada (Taşdemir ve Öner-Özkan, 2016a), farklı gruplarla ilişkilerin nasıl algılandığı araştırılmış, Kürtlere yönelik çatışma algısının ve Avrupalılara yönelik kültürel ve gerçekçi tehdit algılarının daha baskın olduğu görülmüştür.

Günümüzde Türkiye’de gruplar arası ilişkiler bağlamında Suriyeli sığınmacılarla ilişkiler de önem kazanmıştır. 2011 yılında iç savaştan kaçarak Türkiye’ye gelen Suriyeli Sığınmacılar, ülkeye “misafir” statüsünde kabul edilmişler ve “geçici koruma” ile yaşamaya başlamışlardır. Suriyelilerin her geçen gün “misafir” statüsünden uzaklaştığı ve ülkede kalıcı olarak algılanmaya başladıkları iddia edilmiştir (Ünal, 2014). Bu bağlamda yerel halk ile sığınmacılar arasında dil, kültür ve yaşam tarzı farklılıklarından kaynaklanan sorunlara dikkat çekilmiştir (Oytun ve Gündoğar, 2015). Suriyeli sığınmacıların

iş imkânlarını azalttıkları ve işçi ücretlerini düşürdükleri gibi görüşler ortaya çıkmıştır (Tunç, 2015). Erdoğan (2014) Türkiye’de halkın, “Suriyelilerin ekonomiye getirdiği yükü önemsendiğini ve ekonominin zarar gördüğünü düşündüğünü” (%70,8), “Suriyelilerin güvenlik riski oluşturduğuna inandığını” (%62,3) ve “Suriyelilerin Türk toplumuna uyum sağlayacağını beklemediğini” (%66,9) belirtmiştir. Böylece, bu çalışmada, Türkiye’de gruplar arası ilişkileri algılama biçimleri bağlamında (bkz. Livingstone ve Haslam, 2008), aşağıda da ele alındığı gibi, Kürtlere yönelik tutumlar, çatışma algısı; Avrupalılara ve Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumlar ise (farklı içeriklerle) kültürel ve gerçekçi tehdit algısı bakımından ele alınmaktadır.

Çalışmanın Amacı

Görüldüğü gibi, gruplar arası tutumlar, sosyal kimlikleri aracılığıyla bireylerin duyumsadığı öz saygı, ayırt edilme, ait olma, süreklilik ve etkililik motivasyonları ile açıklanabilmektedir (Brewer, 1991, 1993, 2007; Fritsche ve ark., 2013; Pickett ve Brewer, 2001; Smeekes ve Verkuyten, 2013; Tajfel ve Turner, 1979; Vignoles, 2011). Türkiye’de yapılan bir çalışmada (Taşdemir ve Öner-Özkan, 2016b), Türk kimliği hakkındaki açık uçlu sorulara katılımcılar yukarıdaki sosyal kimlik motivasyonlarıyla ilişkili cevaplar vermiştir. Çalışmada, katılımcılar, Türk kimliğine sahip olmaya, öz saygı (“Türk kimliği dünyadaki en güzel kimliklerden bir tanesidir”), ayırt edilme (“Türk kimliği Türkleri diğerlerinden ayıran ve farklı kılan bir kimliktir”), ait olma (“Türk kimliği toplumda birlik, beraberlik ve dayanışma sağlar”), süreklilik (“Türk kimliğinin geçmişi ve bugünü olduğu gibi geleceği de olacaktır”) ve etkililikle (“Türk kimliği dünyayı yönetecek güce sahip olmayı ifade eder”) ilgili anlamlar yüklemiştir (Taşdemir ve Öner-Özkan, 2016b).

Bu çalışmanın amacı, Türk kimliğine atfedilen bu motivasyon kaynaklarının, iç-grup yanlılığı ve gruplar arası tehdit veya çatışma algısı ile ilişkisini incelemektir. Ayrıca bu çalışmada tehdit veya çatışma algısının motivasyon kaynaklarıyla, dış gruba yönelik tutumlar arasında aracı rolü oynayıp oynamadığı da incelenmektedir.

Çalışmada, sosyal kimlik motivasyonları arasında, öz saygının, ilgili (anamlı) grupların tamamına yönelik iç-grup yanlılığını yordaması beklenmektedir. Sosyal kimlik kuramına göre (Tajfel ve Turner, 1979), bireylerin iç-gruplarını diğer (anamlı) gruplardan daha olumlu değerlendirmesi (iç-grup yanlılığı) kendileri (sosyal kimlikleri) hakkında olumlu hissetme (öz saygı) ihtiyacıyla yakından ilişkilidir. *Öz saygı Varsayımı* (Abrams ve Hogg, 1988) (I. varsayım) kapsamında da (sosyal) öz saygı ile iç-grup yanlılığının birlikte artış göstermesi beklenebilir (Rubin ve Hewstone, 1998; Verkuyten, 2007). Araştırmacılar (Castano ve ark., 2002; Gaertner

ve Schopler, 1998) iç-gruba atfedilen birlik ve bütünlük hissinin de (ait olma) iç-grup yanlılığı ile ilişkili olduğunu göstermiştir. Böylece, bu çalışmada, öz saygının yanı sıra ait olmanın da ilgili gruplara yönelik iç-grup yanlılığını yordayıp yordamayacağı incelenmektedir.

Çalışmada, sosyal kimlik motivasyonları arasında, ayırt edilmenin, Suriyeli sığınmacılardan algılanan tehdidi yordaması beklenmektedir. Bahsedildiği gibi, bu grup ülkeye sonradan gelmiştir ve ülkede kalıcı olması beklenmektedir (Ünal, 2014). Diğer taraftan bu grupla algılanan dil, kültür ve yaşam tarzı farklılıkları söz konusudur (Oytun ve Gündoğar, 2015) ve bu grubun Türk toplumuna uyum sağlamayacağı ve ülkenin ekonomisine zarar verdiği yönünde görüşler ortaya çıkmıştır (Erdogan, 2014). Bu bağlamda, Türk kimliğinin farklılığına, kendine özgünlüğüne diğer bir deyişle ayırt ediciliğine vurgu yapanlar, Suriyeli gruba yönelik görece fazla sosyal/kültürel ve/veya gerçekçi tehdit algılayabilir (Tajfel, 1981). Ayrıca, *tepkisel ayırt edicilik* kapsamında da (Jetten ve ark., 1997) ayırt edilmenin (iç-grup ayırt ediciliğine yönelik) gruplar arası tehdit algısıyla ilişkili olması beklenebilir. Aynı zamanda, Türk kimliğinin farklılığına odaklandığı (ve üstünlüğünü ima ettiği) için ayırt edilme, ülkeye sonradan gelen sığınmacılara yönelik görece olumsuz tutumları yordayabilir (Li ve Brewer, 2004). Diğer taraftan, ülkeye sonradan gelenlere/göçmenlere yönelik tutumlar süreklilik ile de ilişkilendirilmiştir (Jetten ve Wohl, 2012; Smeeke ve Verkuyten, 2014). Böylece, bu çalışmada, ayırt edilmenin yanı sıra sürekliliğin de Suriyelilerle algılanan tehdidi yordayıp yordamayacağı incelenmektedir.

Çalışmada, sosyal kimlik motivasyonları arasında, ayırt edilme ve ait olmanın birlikte, Kürtlerle algılanan çatışmayı yordaması beklenmektedir. Türk kimliği, aynı zamanda vatandaşlık kimliği olarak görülebildiği için (bkz., Çoymak, Gheorghiu, Niens ve Lyons, 2015) Kürtler, bir alt grup olarak algılanabilmekte veya Türk iç-grubuna dâhil edilebilmektedir (Taşdemir ve Öner-Özkan, 2016a). Bununla birlikte, Kürtler, Kürtçeyi kullanma ve Kürt kültürünü koruma bağlamında, Türk kimliği üzerinden temsil edilmeme taleplerini dile getirmiştir (Altun, 2013) ve bu grupla ilişkiler bağlamında, uzun süreli anlaşmazlık ve çatışma ortamı söz konusudur (Dixon ve Ergin, 2010). Bu ortamda ise iç-grup üyeliği aracılığıyla duyumsanan güven hissine yönelik bir tedirginlikten söz edilebilir ve bireylerin ayırt edilme ve ait olma ihtiyaçları ön plana geçebilir (Brewer, 2007). Optimal ayrışma kuramı (Brewer, 1991, 1993) kapsamında da, Brewer'a (2007) göre, iç-grup üyeleri, öncelikli olarak, öz saygı değil, güven hissi ihtiyaçlarını (ayırt edilme ve ait olma) karşılamaya çalışmaktadır (Brewer, 2007; ayrıca bkz. Taşdemir, 2011).

Çalışmada, sosyal kimlik motivasyonları arasında,

ait olmanın, bir üst grup olarak görülebilen (Hortaçsu ve Cem-Ersoy, 2005), Avrupalılarla algılanan tehdidi yordaması beklenmektedir. Avrupalıların, ülkenin varlığını ve bütünlüğünü tehdit ettiği yönündeki bir algıdan söz edilmiştir (İnaç, 2004). Özellikle küreselleşme sürecinde, diğer ülkelerin Türkiye'nin jeopolitik konumunu kışkırttığına, güçlü bir Türkiye istemediğine ve ülkeyi bölmeye çalıştığına dair görüşler paylaşılmış, birlik ve bütünlük vurgusu yapılmıştır (Kancı, 2009). Bu bağlamda, Türk kimliğini birlik, bütünlük ve beraberlik (ait olma) hissiyle ilişkilendiren katılımcıların, Avrupalılarla görece fazla tehdit algılaması beklenebilir (Castano ve ark., 2002; Yzerbyt ve ark., 2000). Diğer taraftan, sosyal kimlik motivasyonları arasında, Türk kimliğine atfedilen etkililik de bu grupla algılanan tehdidi yordayabilir. Bu durum, bir üst grup olarak görülebilen Avrupalıların, Türkiye için referans kaynağı olmasıyla açıklanabilir. Özellikle, Avrupa Birliğine üye olma çabaları sürecinde Türkiye, Batılı ülkeler tarafından kabul görmek için uğraşmıştır (Hortaçsu ve Cem-Ersoy, 2005). Türkiye'nin gelişmesi ve ilerlemesi için Batılı ülkelere ihtiyaç duyması ise kendisini bir ülke olarak yetersiz bulmasıyla ilişkilendirilmiştir (İnaç, 2004). Bu bağlamda, Türk kimliğini güçlü olma, kontrol etme vb. (etkililik) hissiyle ilişkilendiren katılımcıların, Avrupalılarla görece fazla tehdit algılaması beklenebilir (Fritsche ve ark., 2013). Böylece, ait olmanın yanı sıra etkililiğin de bu grupla algılanan tehdidi yordayıp yordamayacağı çalışmada incelenmektedir.

Bahsedildiği gibi ilgili sosyal kimlik motivasyonuna yapılan vurgu ile iç-grup yanlılığı arasındaki ilişkiye, ilgili tehdit veya çatışma algısı aracılık edebilmektedir (Smeeke ve Verkuyten, 2014). Bu çalışmada da, tehdit veya çatışma algısının, ilgili sosyal kimlik motivasyonları ile ilgili gruba yönelik iç-grup yanlılığı arasındaki ilişkide aracı değişken rolü oynaması beklenmektedir. Örneğin, Türk kimliğine sahip olmayı güven hissiyle (ayırt edilme ve ait olma) ilişkilendiren katılımcılar, Kürtlerle görece fazla çatışma algılayabilir ve buna bağlı olarak, bu gruba yönelik görece fazla iç-grup yanlılığı sergileyebilir. Çalışmada, ilgili ilişkileri incelemek için, iç-grupla kurulan özdeşimin rolü kontrol edilmektedir. Buna göre, çalışmanın varsayımları aşağıdaki gibi sıralanabilir:

1) Türk kimliğine atfedilen motivasyon kaynakları arasında, öz saygı, Kürtler, Avrupalılar ve Suriyeli sığınmacılara yönelik iç-grup yanlılığını yordayacaktır. Yanı sıra, ait olmanın da Avrupalılar, Kürtler ve/veya Suriyeli sığınmacılara yönelik iç-grup yanlılığını yordaması beklenmektedir

2) Türk kimliğine atfedilen motivasyon kaynakları arasında, ayırt edilme, Suriyeli sığınmacılardan algılanan tehdidi yordayacaktır. Yanı sıra, sürekliliğin de

Suriyeli sığınmacılardan algılanan tehdidi yordaması beklenmektedir

3) Türk kimliğine atfedilen motivasyon kaynakları arasında, ait olma ve ayırt edilme, Kürtlerle algılanan çatışmayı yordayacaktır

4) Türk kimliğine atfedilen motivasyon kaynakları arasında, ait olma, Avrupalılardan algılanan tehdidi yordayacaktır. Yanı sıra, etkililiğin de Avrupalılardan algılanan tehdidi yordaması beklenmektedir

5) Tehdit veya çatışma algısı, ilgili sosyal kimlik motivasyonları ile ilgili gruba yönelik iç-grup yanlılığı arasındaki ilişkide aracı değişken rolü oynayacaktır.

Yöntem

Katılımcılar

Çalışmaya Anadolu Üniversitesi'nin Psikoloji Bölümü dışında farklı bölüm ve sınıflarında okuyan ve Psikolojiye Giriş ve Sosyal Psikoloji derslerini alan 157 öğrenci (109 kadın, 47 erkek, 1 belirtmeyen) katılmıştır. Katılımcıların yaşı 18-27 arasında değişmiştir (*Ort.* = 20.99, *S* = 1.66). Katılımcılar "ulusal kimliğiniz" sorusuna TC vatandaşı (82), Türk (60), Dünya vatandaşı (4), Laz (2) ve Arap (1) biçiminde cevap vermiştir. 8 katılımcı bu soruya cevap vermemiştir.

Veri Toplama Araçları

Sosyal kimlik motivasyonları. Türk kimliğine atfedilen motivasyon kaynaklarının ölçümü için, Taşdemir ve Öner-Özkan (2016b) tarafından daha önceden belirlenen temalar dikkate alınarak geliştirilen maddeler kullanılmıştır. Sosyal öz saygı ölçeği dört madde ("Türk kimliği dünya üzerindeki en güzel kimliklerden birisidir") içermiştir. Sosyal ayırt edilme ölçeği üç madde ("Türk kimliği Türkleri diğerlerinden ayıran/farklı kılan bir kimliktir") içermiştir. Sosyal ait olma ölçeği üç madde ("Türk kimliğine ait olmak kişiye kendini bir bütünün parçası olarak hissettirir") içermiştir. Sosyal süreklilik ölçeği iki madde ("Türk kimliği her zaman var olacaktır") içermiştir. Sosyal etkililik ölçeği üç madde ("Türk kimliği dünyanın diğer ülkeleri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir") içermiştir. Bu maddelere, gizil değişkenler birbiriyle ilişkili tutularak beş boyutlu doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır (bkz. Smeekes ve Verkuyten, 2013) ve beş boyutlu model veriyle görece uyumlu bulunmuştur [$\chi^2(80, N=156) = 131.41, p < .001, GFI = .90, AGFI = .85, NFI = .91, CFI = .96, RMSEA = .06$]. Öz saygı maddeleri .33 ile .85 arasında; ayırt edilme maddeleri .71 ile .81 arasında; ait olma maddeleri .74 ile .80 arasında; süreklilik maddeleri .80 ile .83 arasında; etkililik maddeleri .63 ile .80 arasında faktör yükü almıştır. Her bir maddenin aldığı yük istatistiksel olarak anlamlıdır. Sosyal öz saygı, sosyal ayırt edilme, sosyal ait olma

ve sosyal etkililik için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları sırasıyla, .80, .81, .83 ve .78 olarak hesaplanmıştır. Süreklilik maddeleri arasındaki ilişki katsayısı .66'dır. Maddelerin tamamı Ek-1'de verilmektedir.

Kürtlerle çatışma algısı. Kürtlerle algılanan çatışma üç madde ("Kürtler Türk kimliğinin bir parçası olmalarına rağmen Türklerle çatışma çıkarmaktadır") ile ölçülmüştür (Taşdemir ve Öner-Özkan, 2016a). Bu maddelere herhangi bir faktör sayısı belirtilmeden temel bileşenler analizi uygulanmıştır ve bu analiz varyansın %81'ini açıklayan ve öz değeri 2.42 olan tek faktör önermiştir. Maddelerin faktör yükü .87 ile .93 arasında değişmiştir. Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .88 hesaplanmıştır. Maddelerin tamamı Ek-1'de verilmektedir.

Avrupalılardan algılanan tehdit. Avrupalılardan algılanan kültürel ("Batılı ülkeler kendi kültür, örf ve adetlerini Türk milletine dayatmak istemektedir") ve gerçekçi tehdit ("Batılı ülkeler Türkiye'nin kaynaklarını kullanmak istemektedir") yedi madde ile ölçülmüştür (Taşdemir ve Öner-Özkan, 2016a). Bu maddelere herhangi bir faktör sayısı belirtilmeden temel bileşenler analizi uygulanmıştır ve bu analiz varyansın %54'ünü açıklayan ve öz değeri 3.80 olan tek faktör önermiştir. Maddelerin faktör yükü .63 ile .88 arasında değişmiştir. Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .85 hesaplanmıştır. Böylece Avrupalılardan algılanan tehdit tek boyut olarak hesaplanmıştır. Maddelerin tamamı Ek-1'de verilmektedir.

Sığınmacılardan algılanan tehdit. Suriyeli sığınmacılardan algılanan tehdit için, Stephan, Ybarra ve Bachman (1999) tarafından göçmenlere yönelik olarak geliştirilen ölçekten alınan sekiz madde kullanılmıştır. Ölçek, Balaban (2013) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçeğin maddeleri arasında kültürel ("Suriyeli sığınmacılar Türkiye'nin kültürel değerlerine zarar vermektedirler") ve gerçekçi tehdit algısı ("Suriyeli sığınmacılar, iş olanaklarını Türklerin elinden alıyorlar") maddeleri yer almaktadır. Bu maddelere herhangi bir faktör sayısı belirtilmeden temel bileşenler analizi uygulanmıştır ve bu analiz iki faktör önermiştir. Ancak sadece bir madde ("Suriyeli sığınmacılar iş yapıları açısından Türkler kadar ahlaklı değildir") ikinci faktörde fazla yük almıştır. Dört madde, birinci faktör altında fazla yük alırken, diğer üç madde her iki faktör altında fazla yük (.45 ve üzeri) almıştır. Böylece ikinci faktörde fazla yük alan tek madde çıkarılmıştır ve analiz tekrarlanmıştır. Bu analiz varyansın %59'unu açıklayan ve öz değeri 4.14 olan tek faktör önermiştir. Maddelerin faktör yükü .63 ile .85 arasında değişmiştir. Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .88'dir. Suriyelilerden algılanan tehdit yedi madde kullanılarak tek boyut olarak hesaplanmıştır.

İç-grup yanlılığı. İç ve dış-grup değerlendirmesi iki madde ile ölçülmüştür. Katılımcılardan ilgili gruplara

Tablo 1. Betimleyici ve İlişkisel Bulgular

	Ort.	S	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. İç-grupla özdeşim	5.65	1.86	1											
2. Sosyal öz saygı	5.37	1.58	.45**	1										
3. Sosyal ayırt edilme	4.63	1.93	.40**	.58**	1									
4. Sosyal ait olma	5.26	1.69	.51**	.66**	.58**	1								
5. Sosyal süreklilik	5.80	1.49	.42**	.68**	.48**	.65**	1							
6. Sosyal etkililik	4.22	1.79	.36**	.74**	.61**	.64**	.57**	1						
7. İç-grup yanlılığı K	2.54	2.03	.36**	.57**	.46**	.54**	.42**	.43**	1					
8. İç-grup yanlılığı A	1.57	1.83	.37**	.55**	.34**	.43**	.46**	.47**	.46**	1				
9. İç-grup yanlılığı S	2.86	1.78	.30**	.56**	.43**	.50**	.44**	.41**	.75**	.50**	1			
10. Çatışma algısı K	5.04	1.78	.29**	.51**	.49**	.53**	.39**	.48**	.66**	.24**	.53**	1		
11. Tehdit algısı A	5.21	1.19	.33**	.46**	.39**	.52**	.41**	.47**	.41**	.37**	.44**	.56**	1	
12. Tehdit algısı S	5.07	1.37	.18*	.38**	.41**	.34**	.27**	.34**	.44**	.16*	.61**	.63**	.45**	1

Not 1. * $p < .05$, ** $p < .01$.

Not 2. İç-grup yanlılığı K: Kürtlere yönelik iç-grup yanlılığı, İç-grup yanlılığı A: Avrupalılara yönelik iç-grup yanlılığı, İç-grup yanlılığı S: Suriyeli sığınmacılara yönelik iç-grup yanlılığı, Tehdit algısı A: Avrupalılarla tehdit algısı, Tehdit algısı S: Suriyeli sığınmacılarla tehdit algısı

(Türkler, Kürtler, Avrupalılar, Suriyeli Sığınmacılar) yönelik hislerinin olumluluk/olumsuzluk derecesini (Esses, Dovidio, Semanya ve Jackson, 2005) ve kendilerini bu gruplara ne kadar yakın/uzak bulduklarını (Li ve Brewer, 2004) belirtmeleri istenmiştir. Grup değerlendirmesi bu iki maddenin ortalaması alınarak hesaplanmıştır. İki madde arasındaki ilişki katsayısı, Türkler, Kürtler, Avrupalılar ve Suriyeli Sığınmacılar için sırasıyla, .58, .74, .64 ve .71'dir. İç-grup yanlılığı, dış-grup değerlendirme puanları iç-grup değerlendirme puanlarından çıkarılarak hesaplanmıştır.

İç-grup özdeşimi. İç-grupla özdeşim iki madde ile ölçülmüştür. Katılımcılar kendilerini tanımlamada "Türk" ve "Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşı" olmanın önemini belirtmiştir. Bu iki madde arasında .83'lük bir ilişki katsayısı hesaplanmıştır.

Ankette yer alan maddelerin tamamı 7'li Likert tipi ($1 = Hiç Katılmıyorum$, $7 = Tamamen katılıyorum$) ölçek üzerinde değerlendirilmiştir. İlgili maddelerdeki ifadelerle katılım oranı arttıkça değişkenler için hesaplanan puan artmaktadır.

İşlem

Anket uygulaması sınıfta yapılmıştır. Katılımcı-

lara katılımın gönüllülük esasına dayandığı belirtilmiş ve kendilerine bilgilendirilmiş onay formu verilmiştir. Uygulama 20-25 dakika sürmüştür. Katılanlara bir ders puanı ödül verilmiştir.

Bulgular

Betimleyici ve İlişkisel Analizler

Çalışmanın değişkenlerine yönelik betimleyici ve ilişkisel analiz bulguları Tablo 1'de verilmiştir. İç-grupla kurulan özdeşim çalışmanın diğer değişkenleriyle ilişkili bulunmuştur. Çalışmanın diğer değişkenleri de genellikle birbirleriyle ilişkilidir. Sosyal kimlik motivasyonları arasında görece yüksek ilişkiler bulunmuştur. İç-grup, dış-grup değerlendirmeleri arasındaki farkları test etmek için eşleştirilmiş örneklem t -testi kullanılmıştır. Katılımcılar, Türk grubu ($Ort. = 5.94$, $S = 1.82$), Kürt grubuna ($Ort. = 3.40$, $S = 1.63$), ($t = 15.66$, $p < .001$), Avrupalı gruba ($Ort. = 4.37$, $S = 1.36$), ($t = 10.75$, $p < .001$) ve Suriyeli sığınmacı gruba ($Ort. = 3.09$, $S = 1.43$) ($t = 20.06$, $p < 0.001$) göre daha olumlu değerlendirmiştir. Cinsiyet farklılıkları Tek Yönlü Varyans Analizi (One-way Anova) ile test edilmiş ve değişkenler arasında herhangi bir cinsiyet farkı bulunmamıştır.

Tablo 2. Tehdit veya Çatışma Algısı için Hiyerarşik Regresyon Analizleri

Bağımsız Değişken	Kürtlerle Çatışma			Avrupalılarla Tehdit			Suriyelilerle Tehdit		
	B	SH	β	B	SH	β	B	SH	B
1. Aşama									
İç-grupla Özdeşim	.27	.07	.29	.21	.05	.33	.14	.06	.19
2. Aşama									
İç-grupla Özdeşim	-.03	.07	-.03	.04	.05	.06	-.03	.06	-.05
Öz saygı	.23	.13	.20	.07	.09	.10	.19	.11	.22
Ayrt edilme	.19	.08	.21*	.03	.06	.05	.19	.07	.27**
Ait olma	.29	.11	.28**	.21	.08	.30**	.07	.09	.09
Süreklilik	-.07	.11	-.06	.01	.08	.01	-.04	.10	-.05
Etkililik	.07	.11	.07	.10	.07	.15	.00	.09	.00
R^2	.08			.11			.03		
ΔR^2	.28			.21			.17		
ΔF	12.91***			8.80***			6.32***		

Not. * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$.

Hiyerarşik Regresyon Analizleri

Çalışmada, beş sosyal kimlik motivasyonu arasında, hangisi veya hangilerinin Kürtler, Avrupalılar ve Suriyeli sığınmacılara yönelik iç-grup yanlılığı ve gruplar arası tehdit veya çatışma algısını daha iyi yordadığını belirlemek için altı ayrı hiyerarşik regresyon analizi yapılmıştır. Birinci aşamada, bağımsız değişken (kontrol değişken) olarak iç-grupla kurulan özdeşim girilmiştir. İkinci aşamada, bağımsız değişkenler, öz saygı, ayrt edilme, ait olma, süreklilik ve etkililik girilmiştir. Birinci aşamada, Tablo 2'de görüldüğü gibi, iç-grupla kurulan özdeşim bağımlı değişkenlerin tamamını yordamıştır. İkinci aşamada ise bağımlı değişkenlerle ilişkisi anlamlı değildir.

İkinci aşamada, Kürtlere yönelik iç-grup yanlılığı, beklenildiği üzere, öz saygı ve ait olma tarafından yordandır. $\Delta R^2 = .26$, $F(41, 470) = 15.95$, $p < .000$. Kürtlerle algılanan çatışma, yine beklenildiği üzere, ait olma ve ayrt edilme tarafından yordandır. $\Delta R^2 = .28$, $F(29, 301) = 13.92$, $p < .000$.

Avrupalılara yönelik iç-grup yanlılığı, beklenildiği üzere, öz saygı tarafından yordandır. $\Delta R^2 = .21$, $F(29, 259) = 12.88$, $p < .000$. Avrupalılarla algılanan tehdit, yine beklenildiği üzere, ait olma tarafından yordandır.

$\Delta R^2 = .21$, $F(11, 298) = 11.17$, $p < .000$. Ancak, etkililik ilgili bağımlı değişken için anlamlı yordayıcı olarak belirmemiştir.

Suriyeli sığınmacılara yönelik iç-grup yanlılığı, beklenildiği üzere, öz saygı ve ait olma tarafından yordandır. $\Delta R^2 = .27$, $F(29, 535) = 13.84$, $p < .000$. Sığınmacılarla algılanan tehdit, yine beklenildiği üzere, ayrt edilme tarafından yordandır. $\Delta R^2 = .17$, $F(9, 832) = 6.33$, $p < .000$. Ancak, süreklilik, ilgili bağımlı değişken için anlamlı yordayıcı olarak belirmemiştir.

Aracı Değişken Analizi

Hiyerarşik regresyon analizleri bulgularına göre ait olma ile Kürtlere yönelik iç-grup yanlılığı arasındaki ilişki için aracı değişken analizi yapılmıştır. Çatışma algısının aracı değişken rolü SPSS PROCESS makrosu ile test edilmiştir (Hayes, 2013). İlişkinin istatistiksel dayanıklılığının ve değişkenin aracı rolünün anlamlılığını test etmek için 10.000 tekrar örnekleme *Bootstrap* yöntemi kullanılmıştır (Preacher ve Hayes, 2008) ve anlamlılık düzeyi kararı için yanlılığı düzeltilmiş %95 güven aralığı (*bias-corrected 95% Confidence Interval*, [CI] hesaplanmıştır (Hayes, 2013). Bu teknik tesadüfi örnekleme yöntemini kullanarak doğruluk ölçümlerinin örnekleme

Tablo 3. İç-grup Yanlılığı için Hiyerarşik Regresyon Analizleri

Bağımsız Değişken	Kürtler			Avrupalılar			Suriyeliler		
	B	SH	β	B	SH	β	B	SH	β
1. Aşama									
İç-grupla Özdeşim	.39	.08	.36	.36	.07	.37	.29	.07	.30
2. Aşama									
İç-grupla Özdeşim	.05	.08	.05	.14	.08	.14	-.02	.08	-.02
Öz saygı	.53	.14	.42***	.39	.13	.34**	.48	.13	.42***
Ayrt edilme	.16	.09	.15	-.05	.09	-.05	.12	.08	.13
Ait olma	.32	.12	.27**	.01	.11	.01	.23	.11	.22*
Süreklilik	-.07	.13	-.05	.15	.12	.12	.05	.12	.04
Etkililik	-.14	.12	-.12	.13	.11	.13	-.13	.11	-.13
R^2	.13			.14			.09		
ΔR^2	.26			.21			.27		
ΔF	12.85***			9.26***			12.49***		

Not. * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$.

hesaplamalarına uygulanmasına izin vermektedir. Bulgulara göre, ait olma motivasyonu ile Kürtlere yönelik iç-grup yanlılığı arasındaki ilişkide, çatışma algısının aracı değişken rolü anlamlıdır ($B = .33$, $SH = .06$, $CI [.22, .46]$). Avrupalılara ve Suriyeli sığınmacılara yönelik iç-grup yanlılığı için ise, tehdit algısının aracı rolü anlamlı bulunmamıştır.

Tartışma

Bu çalışmada gruplar arası tutumlar, Türk kimliğine atfedilen motivasyon kaynakları (öz saygı, ayırt edilme, ait olma, süreklilik ve etkililik) ile ilişkili olarak incelenmiştir. Çalışmada öncelikli olarak iç-grupla kurulan özdeşimin rolü kontrol edilmiştir. Bulgulara göre, sosyal kimlik motivasyonları arasında öz saygı, ayırt edilme ve ait olma, çalışmanın bağımlı değişkenleriyle anlamlı olarak ilişkilidir. Bulgulara göre, her üç grupla karşılaştırıldığında yapılan iç-grup yanlılığı, öz saygı motivasyonu tarafından yordandır. Türk kimliğinin öz saygı artırıcı özelliklerine vurgu yapanlar, iç-grubu yani diğer bir deyişle Türkleri; Kürtlere, Avrupalılara ve Suriyeli sığınmacılara göre daha olumlu değerlendirmiştir. Bu bulgular sosyal kimlik kuramıyla (SKK) tutarlı görülmektedir. Bu kurama göre, iç-grup yanlılığı, (sosyal) öz saygının korunmasıyla veya artırılmasıyla yakından ilişkilidir. Özellikle iç-grubun varlığı ve değeri açısından önem teşkil eden diğer gruplar söz konusu olduğunda,

bireyler iç-grup yanlılığı sergileme eğilimindedir (Tajfel ve Turner, 1979). Buna göre, bu çalışmada ele alınan grupların, SKK bağlamında, Türk iç-grubu için anlamlı (belirgin) diğer gruplar olduğu iddia edilebilir. *Öz saygı varsayımına* göre ele alındığında (Abrams ve Hogg, 1988), beklenildiği gibi, çalışmanın bulguları, daha çok birinci varsayım (öz saygı ve iç-grup yanlılığı birlikte artmalı) için destek sağlamıştır. Çalışmada ilişkisel bulgular elde edilmiştir. Buna göre, *sosyal* ve (görece) *kalıcı* öz saygı arttıkça iç-grup yanlılığı artmaktadır. Buradan hareketle, neden-sonuç ilişkisi kuramamakla birlikte bulguların birinci varsayımına tutarlı olduğu düşünülebilir. Geçmiş çalışmalarda da genellikle birinci varsayımın tutarlı bulgular elde edilmiştir (Aberson ve ark., 2000; Rubin ve Hewstone, 1998; Verkuyten, 2007).

Suriyeli sığınmacılara yönelik iç-grup yanlılığı, görece zayıf olmakla birlikte, aynı zamanda ait olma motivasyonu tarafından yordandır. Türk kimliğinin ait olma hissi yaşatan özelliklerine vurgu yapanlar, Türk grubunu Suriyeli gruba göre daha olumlu değerlendirmiştir. Türk kimliğinden algılanan birlik, beraberlik, paylaşma ve bir bütün olma hissi arttıkça Suriyeli sığınmacılara yönelik iç-grup yanlılığı artmıştır. Bu bağlamda, bu grupla algılanan dil, kültür ve yaşam tarzı farklılıklarından söz edilebilir (Oytun ve Gündoğar, 2015) ve algılanan bu farklılıklara bağlı olarak bireylerin sosyal kimliğin birlik, beraberlik ve bütünlük hissi sağlayıcı özelliklerine yönelik bir tedirginlik hissettiği

iddia edilebilir. Geçmiş çalışmalarda iç-gruplarını bir bütün olarak algılayanların daha fazla iç-grup yanlılığı gösterdiğini (Castano ve ark., 2002; Effron ve Knowles, 2015; Gaertner ve Schopler, 1998) ve algılanan kültürel farklar arttıkça gruplar arası görece olumsuz tutumların arttığını rapor etmiştir (örn., Dunbar ve ark., 2000). Bu çalışma ise Suriyeli sığınmacılara yönelik iç-grup yanlılığını yordamada öz saygı ve ait olmanın rolünü bir arada göstermiştir.

Çalışmada, Kürtlerle algılanan çatışma, ayırt edilme ve ait olma tarafından yordandı. Ait olma, aynı zamanda, Kürtlere yönelik iç-grup yanlılığını yordandı ve bu ilişkiye çatışma algısı aracılık etmiştir. Öncelikli olarak, bulgulara göre, Türk kimliğine atfedilen ayırt edilme ve ait olma özelliği arttıkça Kürtlerle algılanan çatışma artmaktadır. Bahsedildiği gibi bu grupla ilişkiler uzun süreli bir anlaşmazlık ortamında devam etmiştir (Dixon ve Ergin, 2010) ve bu anlaşmazlık Türk kimliğinin Kürtleri de içine alan ulusal (üst) kimlik olarak kabul edilmemesi biçiminde algılanabilmektedir (Taşdemir ve Öner-Özkan, 2016a). Kürtler, Türk kimliği üzerinden temsil edilmeme taleplerini, Kürtçeyi kullanma ve Kürt kültürünü koruma bağlamında ifade etmiştir (Altun, 2013). Optimal ayırma kuramına göre (Brewer, 1991, 1993), bireyler kendi içinde bir bütünlüğü olan (ait olma) ve diğer gruplardan ayırt edilebilen gruplarla özdeşim kurarlar ve bu tarz gruplar bireylere güven hissi sağlar (Brewer, 2007). Bu yaklaşım çerçevesinde ele alındığında, bulgular, katılımcılar arasında Türk kimliğiyle ilgili güven hissi beklentisi arttıkça, Kürtlerle ilişkilere yönelik hassasiyetin (tedirginliğin) arttığı biçiminde yorumlanabilir. Aslında, aracı değişken analizi bulgularına göre, çatışma algısı, ait olma ile bu gruba yönelik iç-grup yanlılığı arasındaki ilişkiye aracılık etmiştir. Birlikte ele alındığında bu bulgular, bir alt grup veya Türk iç-grubunun bir parçası olarak görülebilen Kürtlere yönelik tutumlar (Taşdemir ve Öner-Özkan, 2016a), bireylerin sosyal kimliğin birlik, beraberlik ve bir bütün olma hissi sağlayan özelliklerine (veya iç-grup aidiyetine) verdiği önemle ilişkilidir biçiminde yorumlanabilir.

Çalışmada, Avrupalılardan algılanan tehdidi, sosyal kimlik motivasyonları arasında, ait olma yordandı. Türk kimliğinin ait olma hissi yaşatan özelliklerine vurgu yapanlar, Avrupalıların Türkiye'nin topraklarında gözü olduğu (gerçekçi tehdit), Türk kültürünün yerine kendi kültürlerini Türk milletine dayatmaya çalıştığı (kültürel tehdit) gibi görüşlere daha fazla katılım sağlamıştır. Gruplar arası ilişkileri algılama biçimleri, ulusların, özerklik, birlik, bütünlük gibi tasarımları üzerinde, diğer gruplardan algılanan olumlu veya olumsuz etkileri yansıtmaktadır (Smith, 2001). Buna göre, katılımcıların, genel anlamda, Avrupalıların Türkiye'nin birlik ve bütünlük gibi tasarımları üzerindeki etkisini olumsuz

algıladığı öne sürülebilir. Bir üst grup olarak görülebilen Avrupalılığın (Hortaçsu ve Cem-Ersoy, 2005), Türk kimliğinin sağladığı ait olma hissine yönelik bir tedirginlik oluşturduğu da iddia edilebilir. Bu bağlamda, Türk kimliğinin birlik ve beraberlik hissi sağladığını düşünen bireyler iç-gruba daha fazla aidiyet duyabilir (Yzerbyt ve ark. 2000) ve iç-grubu korumak için dış-grubun olası zararlı etkilerine karşı daha fazla duyarlılık gösterebilir (Riek ve ark., 2006).

Çalışmada, etkililiğinde Avrupalılardan algılanan tehdidi yordayabileceği tahmin edilmiştir. Diğer bir deyişle, katılımcılar arasında Türk kimliğine atfedilen, güçlü olma, kontrol etme gibi özellikler arttıkça bir üst grup olarak görülebilen Avrupalılardan algılanan tehdidin artabileceği beklenmiştir. Geçmiş çalışmalarda iç-gruptan algılanan etkililiğin gruplar arası tutumlarla ilişkisi gösterilmiştir (Fritsche ve ark., 2013). Bununla birlikte, farklı sosyal kimlik motivasyonlarının bir arada incelendiği bu çalışmada, bulgular, ilgili grupla ilişkileri algılama biçimini yordamada ait olmanın görece önemi işaret etmiştir. İlgili bulgular, günümüzde AB üyeliğinin Türkiye'nin öncelikleri arasında görülmemesi ve Avrupalıların referans kaynağı olarak ön planda olmaması bağlamında da ele alınabilir. Bu bağlamda, katılımcılar, iç-grubun, güçlü hissetme, kontrol etme gibi etkililik artırıcı özelliklerine yönelik görece az tedirginlik hissetmiş olabilir.

Çalışmada, Suriyeli sığınmacılardan algılanan tehdidi, sosyal kimlik motivasyonları arasında, ayırt edilme yordandı. Türk kimliğinin ayırt edilme hissi yaşatan özelliklerine vurgu yapanlar, "Suriyeli Sığınmacılar yaşam tarzı açısından Türklere benzemezler" ve "Türkiye'nin kültürel değerlerine zarar verirler ve yaşadıkları bölgeyi kötü etkilerler" gibi görüşlere daha fazla katılımışlardır. Buna göre, katılımcıların, Suriyeli sığınmacıların Türk kimliğinin ayırt ediciliği üzerindeki etkisini görece olumsuz algıladığı öne sürülebilir. Sosyal kimlik kuramı (Tajfel, 1981) kapsamında, iç-grubun kendine özgü ve farklı olan (ayırt edici) kültürüne yönelik diğer gruptan tehdit algılandığında, gruplar arası olumsuz tutumların artacağı beklenmiştir (Ha ve Jang, 2015; Wright, 2011). Bu kuramdan türetilen *tepkisel ayırt edicilik* varsayımına göre, algılanan iç-grup ayırt ediciliği azaldıkça gruplar arası olumsuz tutumlar artmaktadır (Jetten ve ark. 2004). Araştırmacılar, iç-grup üyelerinin benzer diğer gruplarla sosyal karşılaştırma yaptıklarını ancak bu grupların aynı zamanda iç-grubun ayırt ediciliğine yönelik tehdit oluşturabildiğini belirtmiştir (Berger ve Heath, 2008). Bu bağlamda ele alındığında bulgular, Türkiye ile benzer coğrafyayı (ve kültürü) paylaşan Suriye'den gelen ve (Kürtlerden farklı olarak) ülkeye sonradan dâhil olan sığınmacıların, katılımcılar arasında, gruplar arası benzerlik algısını da artırdığı ve Türk kimliği-

nin (kültürünün) ayırt ediciliğine yönelik bir tedirginlik oluşturduğu biçiminde yorumlanabilir. Geçmiş çalışmalar da gerçek yaşamdaki gruplar arası ilişkiler söz konusu olduğunda, algılanan düşük ayırt ediciliğin (gruplar arası benzerliğin) gruplar arası tutumları anlamadaki rolüne vurgu yapmıştır (Jetten ve ark., 1997). Aynı zamanda, Li ve Brewer (2004) çalışmasıyla tutarlı olarak, bulgular, sosyal kimliğin farklılığına ve ayrıcalığına yapılan vurgu arttıkça göçmenlere/sığınmacılara yönelik görece olumsuz tutumlar artmaktadır biçiminde yorumlanabilir.

Çalışmada sürekliliğin de Suriyeli sığınmacılardan algılanan tehdidi yordayabileceği tahmin edilmiştir. Geçmiş çalışmalar, göçmenlere yönelik tutumları açıklamada iç-grup sürekliliğine vurgu yapmıştır (Jetten ve Wohl, 2012; Smeekes ve Verkuyten, 2014). Bununla birlikte, farklı sosyal kimlik motivasyonlarını bir arada inceleyen bu çalışma, Suriyeli sığınmacılardan algılanan tehdidi yordamada ayırt edilmenin görece önemine işaret etmiştir. Bu bulgular, Türkiye'ye görece yakın zamanda gelen Suriyelilerin (kalıcı olmaları beklenmekle birlikte) henüz "sığınmacı" olarak kabul edilmeleri bağlamında ele alınabilir. Buna göre, geçmiş çalışmalardan (Jetten ve Wohl, 2012; Smeekes ve Verkuyten, 2014) farklı olarak, bu çalışmada, katılımcılar, iç-grup sürekliliği ile Suriyeli sığınmacıların bu sürekliliğe etkisi arasında (henüz) görece zayıf bağ kurmuş olabilir.

Özetle, çalışmada öz saygı tüm gruplara yönelik; ait olma ise, Kürtlere ve Suriyelilere yönelik iç-grup yanlılığını yordamıştır. Ayırt edilme ve ait olma birlikte, Kürtlerle algılanan çatışmayı yordamıştır. Ait olma, aynı zamanda, Avrupalılarla; ayırt edilme ise Suriyelilerle algılanan tehdidi yordamıştır. Diğer taraftan çalışmada, süreklilik (örn., Smeekes ve Verkuyten, 2014) ve etkililik (Fritsche ve ark., 2013) bağımlı değişkenlerle ilişkili bulunmuştur. Çalışmanın bulgularına göre, sosyal kimlik motivasyonları arasında, özsaygı, ayırt edime ve ait olma (Türkiye'de) gruplar arası görece olumsuz tutumları açıklamada, süreklilik ve etkililikten daha fazla role sahip görünmektedir. Bu bulguların, genel olarak, Brewer'ın (2007) yaklaşımıyla tutarlı olduğu iddia edilebilir. Bu bulgular ayrıca Türkiye'deki gruplar arası tutumların açıklanmasında bireylerin Türk kimliğine atfettikleri ayırt edilme, ait olma ve öz saygının öne çıktığı şeklinde yorumlanabilir (Brewer, 1991, 1993; Tajfel ve Turner, 1979).

Buradan hareketle, çalışmanın bazı çıkarımlarından bahsedilebilir. Öncelikli olarak, gruplar arası tutumlarının iyileştirilmesinde, bireylerin, iç-gruplarını ve gruplar arası ilişkileri algılama/tanımlama biçimlerinin düzenlenmesi/değiştirilmesi önemli görülmektedir. Buna göre, iç-grubun farklılığına, ayrıcalığına, övünç kaynağı olduğuna, en güzel olduğuna, bir ve bütün olduğuna, güçlü olduğuna vb. yapılan vurgular azaltılabilir (bkz. Deffen-

bacher, Park, Judd ve Correll, 2009) ve diğer grupların iç-grup üzerindeki etkisini olumsuz gösteren yaklaşımlardan kaçınılabilir. Böylece, bireylerin öz saygı, ayırt edilme, ait olma gibi ihtiyaçlarını karşılamada iç-grubun ve gruplar arası ilişkilerin ilgili özelliklerine odaklanma eğilimleri azaltılabilir. Bunun yerine, örneğin iç-grubun kültür, sanat, bilim, spor vb. alanlarda sahip olduğu özelliklere vurgu yapılarak bireylerin iç-grup aidiyetliklerine yönelik ihtiyaçlarını daha az kutuplaşmış gruplar arası ortamlarda karşılamaları sağlanabilir (bkz. Finell ve Liebkind, 2010).

Çalışmanın sınırlılıkları arasında öncelikli olarak sosyal kimlik motivasyonlarını ölçmek için geliştirilen ölçeklerden söz edilebilir. Bu ölçeklerin maddeleri Taşdemir ve Öner-Özkan (2016b) tarafından belirlenen temalar dikkate alınarak geliştirilmiştir. Bu bağlamda ilgili maddeler Türk kimliğinin birbirleriyle ilişkili özelliklerinden yola çıkılarak oluşturulmuş ve çalışmada sosyal kimlik motivasyonları görece yüksek ilişki göstermiştir. Benzer durum geçmiş çalışmalarda da gözlenmiştir (Smeekes ve Verkuyten, 2013). Bu çalışma sosyal kimlik motivasyonları ölçekleri için güvenilirlik ve geçerlilik bilgisi sağlamıştır. Bununla birlikte, bu ölçeklerin bir-birinden daha iyi ayrışmasını sağlayacak biçimde maddelerin yeniden düzenlenmesi ve daha çok katılımcı çalışmalarda test edilmesi önemli görülmektedir. Ayrıca, sadece Türk kimliğine yönelik değil genel olarak sosyal kimliklere uyarlanabilecek sosyal kimlik motivasyonları ölçeklerinin geliştirilmesi de faydalı olacaktır. Aslında, sosyal ve bireysel motivasyon kaynaklarının birlikte ele alınmasını mümkün kılacak iyi yapılandırılmış ölçüm araçlarına da ihtiyaç bulunduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda, bireylerin öz saygı, ayırt edilme, ait olma, süreklilik ve etkililik ihtiyaçları temelinde sosyal kimlikleri nasıl kurguladıklarını araştıran deneysel çalışmalar da düzenlenebilir.

Son olarak, bu çalışmanın bulguları, iç-grupla kurulan özdeşimin ötesinde sosyal kimliğe atfedilen farklı motivasyon kaynaklarının farklı gruplara yönelik tutumların farklı biçimleriyle ilişkili olabileceğini göstermesi bakımından önemlidir. Çalışmada bir üst grup olarak görülebilen Avrupalılara, bir alt grup olarak görülebilen veya iç-gruba dâhil edilebilen Kürtlere ve ülkeye yeni gelen sığınmacı bir grup olarak Suriyelilere yönelik iç-grup yanlılığı ve tehdit veya çatışma algısı bir arada incelenmiştir ve sosyal kimlik motivasyonlarının gruplar arası tutumları açıklamadaki rolünün değişebileceği gösterilmiştir. Çalışma aynı zamanda, Türk kimliğine atfedilen motivasyon kaynakları ölçekleri için güvenilirlik ve geçerlilik bilgisi sağlamıştır. Bulgulara göre, özellikle, ayırt edilme ve ait olma ve daha sonra öz saygı (Türkiye'de) gruplar arası tutumların biçimlenmesinde görece önemli motivasyon kaynakları olarak görülmektedir.

Kaynaklar

- Aberson, C. L., Healy, M. ve Romero, V. (2000). Ingroup bias and self-esteem: A meta-analysis. *Personality and Social Psychology Review*, 4(2), 157–173.
- Altun, N. (2013). Modern Türkiye’de kimlik: Kürt kimliğinden Kürt sorununa. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 8(2), 45–67.
- Berger, J. ve Heath, C. (2008). Who drives divergence? Identity signaling, outgroup dissimilarity, and the abandonment of cultural tastes. *Journal of Personality and Social Psychology*, 95(3), 593–607.
- Breakwell, G. (1996). Identity processes and social change. G. M. Breakwell ve E. Lyons (Ed.), *Changing European Identities: Social Psychological Analyses of Social Changes* içinde (13–30). Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Brewer, M. B. (1991). The social self: On being the same and different at the same time. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 17(5), 475–482.
- Brewer, M. B. (1993). The role of distinctiveness in social identity and group behavior. M. Hogg ve Abrams (Ed.), *Group Motivation: Social Psychological Perspectives* içinde (1–16). New York: Harvester-Wheatsheaf.
- Brewer, M. B. (1999). The psychology of prejudice: In-group love or out-group hate? *Journal of Social Issues*, 55, 429–444.
- Brewer, M. B. (2001). In-group identification and intergroup conflict: When does in-group love become out-group hate? R. D. Ashmore, L. Jussim ve D. Wilder (Ed.), *Social Identity, Intergroup Conflict, and Conflict Resolution* içinde (17–41). New York: Oxford University Press.
- Brewer, M. B. (2007). The importance of being we: Human nature and intergroup relations. *American Psychologist*, 62(8), 726–38.
- Brown, R. (2010). *Prejudice: Its Social Psychology*. Wiley-Blackwell, Oxford.
- Cairns, E. Kenworthy, J. Campbell A. ve Hewstone M. (2006). The role of in-group identification, religious group membership and intergroup conflict in moderating in-group and out-group affect. *British Journal of Social Psychology*, 45(4), 701–716.
- Castano, E., Yzerbyt, V. Y., Paladino, M. P. ve Sacchi, S. (2002). I belong, the refore, I exist: In-group identification, in group entitativity, and in group bias. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28, 135–143.
- Cinnirella, M. (1996). A social identity perspective on European integration. G. M. Breakwell ve E. Lyons (Ed.), *Changing European Identities: Social Psychological Analyses of Social Change* içinde (253–274). Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Çoymak, A., Gheorghiu, M., Niens U. ve Lyons, E. (2015). Vatandaşlığın psikolojisi ve politik güven. *Siyaset Psikolojisi* içinde (257–280). Ankara: Nobel.
- Deffenbacher, D. M., Park, B., Judd, C. M. ve Correll, J. (2009). Category boundaries can be accentuated without increasing intergroup bias. *Group Processes and Intergroup Relations*, 12(2), 175–193.
- Dixon, F. C. ve Ergin, M. (2010). Explaining anti-Kurdish beliefs in Turkey: Group competition, identity, and globalization. *Social Science Quarterly*, 91(5), 1329–1348.
- Dunbar, E., Jose L., Saiz, J. L., Stela, K. ve Saez, R. (2000). Personality and social group value determinants of out-group bias: A cross-national comparison of Gough’s Pr/To Scale. *Journal of Cross Cultural Psychology*, 31, 267–275.
- Effro, D. A. ve Knowles, E. D. (2015). Entitativity and intergroup bias: How belonging to a cohesive group allows people to express their prejudices. *Journal of Personality and Social Psychology*, 108(2), 234–253.
- Erdoğan, M. M. (2014). *Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal kabul ve uyum araştırması*. Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi, Ankara.
- Esses, V. M., Dovidio, J. F., Semanya, A. H. ve Jackson, L. M. (2005). Attitudes toward immigrants and immigration: The role of national and international identities. D. Abrams, J. M. Marques ve M. A. Hogg (Ed.), *The Social Psychology Of Inclusion and Exclusion* içinde (317–337). Philadelphia: Psychology Press.
- Esses, V. M., Jackson, L. M. ve Armstrong, T. L. (1998). Intergroup competition and attitudes toward immigrants and immigration: An instrumental model of group conflict. *Journal of Social Issues*, 54(4), 699–724.
- Finell, E. ve Liebkind, K. (2010). National symbols and distinctiveness: Rhetorical strategies in creating distinct national identities. *British Journal of Social Psychology*, 49, 321–341.
- Fritsche, I., Jonas, E., Ablasser, C., Beyer, M., Kuban, J., Manger, A. M. ve Schultz, M. (2013). The power of we: Evidence for group-based control. *Journal of Experimental Social Psychology*, 49, 19–32.
- Gaertner, L. ve Schopler, J. (1998). Perceived in-group entitativity and intergroup bias: An interconnection of self and others. *European Journal of Social Psychology*, 28(6), 963–980.
- Golec de Zavala, A. (2011). Collective narcissism and intergroup hostility: The dark side of ‘in-group love’. *Social and Personality Psychology Compass*, 5, 309–320.

- Golec de Zavala, A., Eidelson, A., Cichocka, R. ve Jayawickreme, N. (2009). Collective narcissism and its social consequences. *Journal of Personality and Social Psychology*, 97(6), 1074–1096.
- Ha, S. E. ve Jang, S. J. (2015). Immigration, threat perception, and national identity: Evidence from South Korea. *International Journal of Intercultural Relations*, 44(1), 53–62.
- Hayes (2013). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach*. New York, NY: Guilford Press.
- Hortaçsu, N. ve Cem-Ersoy, N. (2005). Values, identities, and social constructions of the European Union among Turkish university youth. *European Journal of Social Psychology*, 35, 107–121.
- İnaç, H. (2004). Identity problems of Turkey during the European Union integration process. *Journal of Economic and Social Research*, 6(2), 33–62.
- Jetten, J., Spears, R. ve Manstead, A. S. R. (1997). Distinctiveness threat and prototypicality: Combined effects on intergroup discrimination and collective self-esteem. *European Journal of Social Psychology*, 27, 635–657.
- Jetten, J. ve Hutchison, P. (2011). When groups have a lot to lose: Historical continuity enhances resistance to a merger. *European Journal of Social Psychology*, 41, 335–343.
- Jetten, J. ve Wohl, M. J. A. (2012). The past as a determinant of the present: Historical continuity, collective angst, and opposition to immigration. *European Journal of Social Psychology*, 42, 442–450.
- Jordan, C. H., Spencer, S. J. ve Zanna, M. P. (2005). Types of high self-esteem and prejudice: How implicit self-esteem relates to ethnic discrimination among high explicit self-esteem individuals. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 31(5), 693–702.
- Kancı, T. (2009). The reconfigurations in the discourse of nationalism and national identity: Turkey at the turn of the twenty-first century. *Studies in Ethnicity and Nationalism*, 9(3), 359–376.
- Li, Q. ve Brewer, M. B. (2004). What does it mean to be American? Patriotism, nationalism, and American identity after 9/11. *Political Psychology*, 25(5), 727–739.
- Livingstone, A. ve Haslam, S. A. (2008). The importance of social identity content in a setting of chronic social conflict: Understanding inter-group relations in Northern Ireland. *British Journal of Social Psychology*, 47(1), 1–21.
- Luhtanen, R. ve Crocker, J. (1992). A collective self-esteem scale: Self-evaluation of one's social identity. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 18(3), 302–318.
- Lyons, E. (1996). Coping with social change: Processes of social memory in the reconstruction of identities. G. M. Breakwell ve E. Lyons (Ed.), *Changing European Identities: Social Psychological Analyses of Social Change* içinde (31–40). Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Oytun, O. ve Gündoğar, S. S. (2015). *Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri Raporu*. Orsam-Tesev Rapor No: 195, Ankara.
- Pickett, C. L. ve Brewer, M. B. (2001). Assimilation and differentiation needs as motivational determinants of perceived in-group and out-group homogeneity. *Journal of Experimental Social Psychology*, 37(4), 341–348.
- Preacher, K. J. ve Hayes, A. F. (2008). Asymptotic and resampling strategies for assessing and comparing indirect effects in multiple mediator models. *Behavior Research Methods*, 40(3), 879–891.
- Riek, B. M., Mania, E. W. ve Gaertner, S. L. (2006). Inter-group threat and out-group attitudes: A meta-analytic review. *Personality and Social Psychology Review*, 10, 336–353.
- Roccas, S., Klar, Y. ve Liviatan, I. (2006). The paradox of group-based guilt: Modes of national identification, conflict vehemence, and reactions to the in-group's moral violations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 91(4), 698–711.
- Sears, D. O. (1988). Symbolic racism. P. Katz ve D. Taylor (Ed.), *Eliminating Racism: Profiles In Controversy* içinde (53–84). New York: Plenum Press.
- Sherif, M. (1966). *In common predicament: social psychology of intergroup conflict and cooperation*. New York: Houghton Mifflin.
- Stephan, W. G., Ybarra O. ve Bachman G. (1999). Prejudice toward immigrants. *Journal of Applied Social Psychology*, 29(11), 2221–2237.
- Smeekes, A. ve Verkuyten, M. (2013). Collective self-continuity, group identification and in-group defence. *Journal of Experimental Social Psychology*, 49(6), 984–994.
- Smeekes, A. ve Verkuyten, M. (2014). When national culture is disrupted: Cultural continuity and resistance to Muslim immigrants. *Group Processes and Intergroup Relations*, 17, 45–66.
- Smith, A. D. (2001). *Nationalism: Theory, ideology, history*. Cambridge: Polity.
- Tajfel, H. ve Turner, J. C. (1979). An integrative theory of inter group conflict. W. G. Austin ve S. Worchel (Ed.), *The Social Psychology of Intergroup Relations* içinde (33–47). Monterey, CA: Brooks/Cole.
- Tajfel, H. (1981). *Human groups and social categories*. Cambridge University Press, Cambridge, UK.
- Taşdemir, N. (2011). The relationships between motivations of intergroup differentiation as a function of

different dimensions of social identity. *Review of General Psychology*, 15(2), 125–137.

- Taşdemir, N. ve Öner-Özkan B. (2016a). Definitions of Turkish in-group boundaries: National participation and essentialism as predictors of inter-group attitudes in Turkey. *Nations & Nationalism*, 22(1), 143–164.
- Taşdemir, N. ve Öner-Özkan B. (2016b). Türk kimliği içerikleri: Sosyal psikolojik bir yaklaşım. *Türk Psikoloji Yazıları*, 19(38), 35–49.
- Tunç, A. Ş. (2015). Mülteci davranışı ve toplumsal etkileri: Türkiye’deki Suriyelilere ilişkin bir değerlendirme. *Tesam Akademi Dergisi*, 2(2), 29–63.
- Ünal, S. (2014). Türkiye’nin beklenmedik konukları: “Öteki” bağlamında yabancı göçmen ve mülteci deneyimi. *Journal of World of Turks*, 6(3), 65–89.
- Verkuyten, M. (2009). Support for multiculturalism and minority rights: The role of national identification and out-group threat. *Social Justice Research*, 22, 31–52.
- Vignoles, V. L. (2011). Identity motives. S. J. Schwartz, K. Luyckx ve V. Vignoles (Ed.), *Handbook of Identity Theory and Research* içinde (403–432). Springer: London.
- Vignoles, V. L., Regalia, C., Manzi, C., Gollledge, J. ve Scabini, E. (2006). Beyond self-esteem: Influence of multiple motives on identity construction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90(2), 308–333.
- Yzerbyt, E., Castano, V., Leyens, M. P. ve Paladino, S. (2000). The Primacy of the in-group: The interplay of entitativity and identification. *European Review of Social Psychology*, 11(1), 257–295.
- Wright, M. (2011). Diversity and the imagined community: Immigrant diversity and conceptions of national identity. *Political Psychology*, 32(5), 922–2011.
- Zarate, M. A., Garcia, B., Garza, A. A. ve Hitlan, R. T. (2004). Cultural threat and perceived realistic group conflict as dual predictors of prejudice. *Journal of Experimental Social Psychology*, 40(1), 99–105.

Ek-1

Sosyal Kimlik Motivasyonları Ölçeği

Sosyal Özsayıgı

Türk kimliği dünya üzerindeki en güzel kimliklerden birisidir.
Türk kimliğine ait olmanın utanılacak yanları bulunmazdır.
Türk kimliğine ait olmak Türk olmaktan gurur duymaktır.
Türk kimliğine ait olmak övünülecek bir şeydir.

Sosyal Ayırt Edilme

Türk kimliği Türkleri diğerlerinden ayıran/farklı kılan bir kimliktir.
Türk kimliği dünyadaki diğer kimliklerden farklı değildir.
Türk kimliğinin Türkleri diğerlerinden ayırt edici bir niteliği yoktur.

Sosyal Ait Olma

Türk kimliğine ait olmak üzüntüleri ve sevinçleri paylaşabilmektir.
Türk kimliğine ait olmak birlik ve beraberlik içinde olmak demektir.
Türk kimliğine ait olmak kişiye kendini bir bütünün parçası olarak hissettirir.

Sosyal Süreklilik

Türk kimliği her zaman var olacaktır.
Türk kimliğinin geçmişi ve bugünü olduğu gibi geleceği de olacaktır.

Sosyal Etkililik

Türk kimliği dünyaya hâkim olabilecek bir gücü temsil eder.
Türk kimliği dünyanın diğer ülkeleri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir.
Türk kimliği tarih boyunca dünyada lider konumunda olmuştur.

Avrupalılardan Algılanan Tehdit Ölçeği

Batılı ülkeler Türkiye’nin jeopolitik konumunu kıskanmaktadır.
Batılı ülkeler Türk kimliğini sindirmeye çalışmaktadır.
Batılı ülkeler Türk kimliğinin varlığına yönelik tehdit oluşturmaktadır.
Batılı ülkelerin Türkiye’nin topraklarında gözü bulunmaktadır.
Batılı ülkeler kendi kültür, örf ve âdetlerini Türk milletine dayatmak istemektedir.
Batılı ülkeler Türkiye’nin kaynaklarını kullanmak istemektedir.
Batılı ülkelerin Türk kimliğini parçalamaya dönük hedefleri vardır.

Kürtlerle Algılanan Çatışma Ölçeği

Kürtler Türk kimliğinin bir parçası olmalarına rağmen Türklerle çatışma çıkarmaktadırlar.
Kürtler bir üst kimlik olarak Türk kimliğinin norm ve değerlerine aykırı davranmaktadır.
Türk kimliği Kürtleri de içeren bir üst kimlik olmasına rağmen Kürtler bu duruma uygun düşmeyen davranışlar göstermektedir.

Summary

Motivations Attributed to Having a Social Identity and Intergroup Attitudes

Nagihan Taşdemir

Anadolu University

In social psychology, the in-group identification has often been considered to explain the inter-group attitudes (Cairns, Kenworthy, Campbell, & Hewstone, 2006). More recently, researchers emphasized the role of the motivations underlying the in-group identification (self-esteem, distinctiveness, belonging, continuity, and efficacy) (Brewer, 2007; Smeekes & Verkuyten, 2013; Vignoles, 2011; Vignoles, Regalia, Manzi, Gollidge, & Scabini, 2006). It was shown that depending on the context of inter-group relations (relations with the immigrants), a given social identity (national identity) might be more likely to be associated with a given underlying motivation (continuity) (Smeekes & Verkuyten, 2013). In a frame of optimal distinctiveness theory (Brewer, 1991, 1993), Brewer (2007) argued that in the contexts of inter-group conflict or threat, the motivations of distinctiveness and belonging are relatively important. On the other hand, according to the social identity theory (Tajfel & Turner, 1979), it is the need for self-esteem that governs the people's inter-group behavior. In the recent years, researchers focused on the perceptions of in-group continuity (e.g., Jetten & Wohl, 2012) and in-group efficacy (Fritsche et al., 2013) to explain the inter-group attitudes. In this way, it seems important to explore which motivations of social identity are stronger predictors in the context of inter-group relations (Vignoles, 2011).

The present study aims to investigate how different motivations of social identity predict the different manifestations of inter-group attitudes towards different groups in Turkey. In this study, attitudes towards the Kurds, Europeans, and Syrian refugees are regarded in terms of the in-group favoritism and perception of conflict or threat. It is expected that the self-esteem attributed to having a Turkish identity would be stronger predictor for the in-group favoritisms (Tajfel & Turner, 1979). In the context of relations with the Kurds, distinctiveness and belonging would appear as stronger predictors (Brewer, 2007). In the context of relations with the Syrian refugees, the distinctiveness (Jetten, Spears, & Manstead, 1997; Tajfel, 1981) would appear as a stronger predictor and, besides, the continuity may appear as a predictor (Jetten & Wohl, 2012; Smeekes & Verkuyten, 2014). In the context of relations with the Europeans, the belonging (Yzerbyt, Castano, Leyens & Paladino, 2000; Castano, Yzerbyt, Paladino & Sacchi, 2002) would appear as a stronger predictor and, besides, the efficacy may appear as a predictor (Fritsche et al., 2013). The study also examines the role of perception of conflict or threat as a mediator variable in the relationship between the relevant motivation of social identity and the in-group favoritism.

According to the social identity theory (SIT; Tajfel & Turner, 1979), the motivation for self-esteem does have an important role in the understanding of inter-group attitudes. This theory proposes that in order to have a positive social identity and, thus, enhance their self-esteem, individuals tend to express the in-group favoritism. That is, they tend to evaluate their in-groups more positively compared to the out-groups, which are meaningful for the value and/or existence of the in-group.

In addition to the self-esteem, social identities have been associated with the motivations, such as distinctiveness, belonging, continuity, and efficacy (Breakwell, 1996; Brewer, 1991, 1993, 2007; Vignoles, 2011; Vignoles et al., 2006). In a frame of SIT (Tajfel & Turner, 1979), self-esteem hypothesis proposed two corollaries: 1) In-group favoritism should enhance self-esteem 2) People with lower self-esteem should express more in-group favoritism (Abrams & Hogg, 1988). However, the studies generally provided support for the Corollary 1 (e.g., Verkuyten, 2007) and researchers suggested that in the examination of inter-group attitudes (in a frame of SIT), it is important to deal with the social and situational

self-esteem instead of the personal and stable self-esteem (Rubin & Hewstone, 1998). In a parallel way, the present study deals with the self-esteem attributed to having a Turkish identity (also see Luhtanen & Crocker, 1992) and it is expected that the self-esteem would be a stronger predictor for the in-groups favoritisms of the study.

The motivation for the distinctiveness refers to the individuals' need for differentiation and uniqueness. It has also been suggested two hypotheses for the relations between the distinctiveness and in-group favoritism: *reactive distinctiveness* (in-group favoritism should increase with lower of inter-group distinctiveness) and *reflective distinctiveness* (in-group favoritism should increase with higher of inter-group distinctiveness) (Jetten, Spears, & Postmes, 2004). Researchers showed that in the situations of real life inter-group relations (vs. minimal group relations), people tend to show reaction to the lower levels of inter-group distinctiveness (or inter-group similarity) via increasing the in-group favoritism (Jetten, Spears, & Manstead, 1997; Tajfel, 1981). On the other hand, Li and Brewer (2004) showed that when participants emphasized the distinctiveness and superiority of the in-group, compared to the well-being of, and attachment to the in-group, they were more likely to exclude the immigrants. In this study, it is expected that the distinctiveness attributed to having a Turkish identity would predict the perception of (cultural) threat with the Syrian refugees (Jetten, Spears, & Manstead, 1997; Tajfel, 1981). In addition, focusing on the distinctiveness of Turkish identity (and implying superiority of it), participants may express more perception of the threat with the Syrian refugees (Li & Brewer, 2004).

The motivation for the belonging was proposed as a fundamental human need (Baumeister & Leary, 1995), which refers to the individuals' need for the acceptance of others (Vignoles, 2011). Previous studies showed that groups, which are perceived in unity and wholeness, are likely to meet people's need for belonging (Castano, Yzerbyt, Paladino, & Sacchi, 2002). In addition, such groups increased people's tendency to openly express in-group favoritism (Effron & Knowles, 2015). In this study, it is expected that the more participants attribute the feelings of belonging to having a Turkish identity, the more they would be likely to perceive the threat with the Europeans, who can be regarded as a superordinate group (Hortaçsu & Cem-Ersoy, 2005). In addition, the belonging, along with the self-esteem, may appear as a significant predictor for the in-group favoritisms of the study (Castano, Yzerbyt, Paladino, & Sacchi, 2002).

According to the optimal distinctiveness theory (Brewer, 1991, 1993), the groups that meet the individuals' need for distinctiveness meet also their need for belonging. Brewer (2007) defined the motivations of dis-

tinctiveness and belonging as the safety motives, which gain importance in the contexts of inter-group conflict or threat. In this study, it is expected that both the distinctiveness and belonging would appear as stronger predictors for the perception of conflict with the Kurds, who can be regarded as a part of Turkish identity or subordinate group (Altun, 2013; Taşdemir & Öner-Özkan, 2016b).

More recently, researchers examined the inter-group attitudes in relation with the need for continuity (Jetten & Wohl, 2012; Smeekes & Verkuyten, 2013), which refers to the people's need for the sense of transcendence across time and place (Reicher & Hopkins, 2001). The study in Holland, for example, showed that the more people emphasized on the in-group continuity, the more they expressed negative attitudes toward the immigrants, which were likely to be perceived as threatening the continuity of the in-group (Smeekes & Verkuyten, 2014). In this study, it would be explored whether the continuity, besides the distinctiveness, predict the perception of threat with the Syrian refugees, who came to the country later.

The motivation for the efficacy refers to the people's need for a sense of competency, control, and power (Breakwell, 1996). Researchers showed that when people's sense of individual control was threatened, they tended to express more in-group favoritism (Fritsche et al., 2013). It was also claimed that based on the need for efficacy, people may construct their national identities in different ways; for instance, they emphasize their national victories in sports or value their national independence and power, etc. (Breakwell, 1996; Cinnirella, 1996; Lyons, 1996). In this study, it would be explored whether the efficacy, besides the belonging, predict the perception of threat with the Europeans.

The research have shown that the inter-group attitudes may be explained via the motivations of having a social identity as self-esteem, distinctiveness, belonging, continuity, and efficacy (Brewer, 1991, 1993, 2007; Fritsche et al., 2013; Pickett & Brewer, 2001; Smeekes & Verkuyten, 2014; Tajfel & Turner, 1979; Vignoles, 2011). The study in Turkey found that participants attributed the meanings to having a Turkish identity in terms of the motivations of self-esteem, distinctiveness, belonging, continuity, and efficacy (Taşdemir & Öner-Özkan, 2016b). The present study aims to investigate how these motivations attributed to having a Turkish identity predict the intergroup attitudes in Turkey for the Kurds, Europeans, and Syrian refugees in terms of the in-group favoritism and perception of threat or conflict. In addition, the role of the perceived conflict or threat is examined as a mediator variable in the relevant relationship. Researchers argued that individuals attempt to manage their feelings of the motivations of social identity (e.g., via the in-group

favoritism) when they are disrupted (Vignoles, 2011). In the study, the effect of the in-group identification is controlled for and the hypotheses are identified as follows:

1) Among the others, the self-esteem would predict the in-group favoritism for the Kurds, Europeans, and Syrian refugees. Besides, the belonging may predict the in-group favoritism for the Kurds, Europeans, and/or Syrian refugees,

2) Among the others, the distinctiveness would predict the perception of threat with the Syrian refugees. Besides, the continuity would predict the perception of threat with the Syrian refugees,

3) Among the others, the belonging and distinctiveness would predict the perception of conflict with the Kurds,

4) Among the others, the belonging would predict the perception of threat with the Europeans. Besides, the efficacy would predict the perception of threat with the Europeans,

5) The perception of threat or conflict would mediate the relation between the relevant motivation of social identity and the relevant in-group favoritism.

Method

Participants

One hundred and fifty seven university students (109 women; 47 men) from Anadolu University participated in the study. Their age changed between 18-27 ($M = 20.99$, $SD = 1.66$).

Measures

To measure the social identity motivations attributed to having a Turkish identity, items were developed based on the themes determined by Taşdemir and Öner-Özkan (2016b). Perceived conflict with the Kurds and perceived threat with the Europeans were measured with the items developed by Taşdemir and Öner-Özkan (2016a) regarding the perceptions of inter-group relations in Turkey. Perceived threat with the Syrian refugees was measured with the items taken from Stephan, Ybarra and Bachman (1999), which were adapted to Turkish culture by Balaban (2013). Two items, one from Esses, Dovidio, Semanya and Jackson (2005) and the other from Li and Brewer (2004), were used to measure the in-and out-group evaluations.

Results

Results showed that in-group identification (Step 1) and social identity motives (Step 2) explained 39% of the variance for in-group favoritism for Kurds [$\Delta R^2 = .26$, $F(41, 470) = 15.95$, $p < .000$]; 35% of the variance

for Europeans [$\Delta R^2 = .21$, $F(29, 259) = 12.88$, $p < .000$]; and 36% of the variance for Syrian refugees [$\Delta R^2 = .27$, $F(29, 535) = 13.84$, $p < .000$]. Hierarchical regression analyses showed that in-group favoritisms were predicted by self-esteem ($\beta = .42$, $SE = .14$, $p < .001$ for Kurds; $\beta = .34$, $SE = .13$, $p < .01$ for Europeans; $\beta = .42$, $SE = .13$, $p < .001$ for Syrian refugees). In addition, in-group favoritism for Kurds ($\beta = .27$, $SE = .12$, $p < .01$) and Syrian refugees ($\beta = .22$, $SE = .11$, $p < .05$) were predicted by belonging.

Independent variables explained 36% of the variance for conflict perceived with the Kurds [$\Delta R^2 = .28$, $F(29, 301) = 13.92$, $p < .000$]. Both distinctiveness ($\beta = .21$, $SE = .08$, $p < .05$) and belonging ($\beta = .28$, $SE = .11$, $p < .01$) predicted conflict perceived with the Kurds.

Independent variables explained 32% of the variance for perceived threat with the Europeans [$\Delta R^2 = .21$, $F(11, 298) = 11.17$, $p < .000$]. Perceived threat with the Europeans was predicted by belonging ($\beta = .30$, $SE = .08$, $p < .01$).

Independent variables explained 20% of the variance for perceived threat with the Syrian refugees [$\Delta R^2 = .17$, $F(9, 832) = 6.33$, $p < .000$]. Perceived threat with the Syrian refugees was predicted by distinctiveness ($\beta = .27$, $SE = .07$, $p < .01$).

Unexpectedly, social efficacy and continuity did not emerge as a significant predictor for the relevant dependent variables. Results also showed that perception of the conflict mediated the relation between belonging and in-group favoritism for Kurds ($B = .33$, $SE = .06$, $CI [.22, .46]$).

Discussion

After controlling for the effect of in-group identification, the results showed that among the others, self-esteem, distinctiveness, and belonging predicted the inter-group attitudes in Turkey. The in-group favoritism for all of the groups was predicted by the self-esteem, which showed consistency with the social identity theory (Tajfel & Turner, 1979) and self-esteem hypothesis (corollary 1) (Abrams & Hogg, 1988).

The belonging predicted also the in-group favoritism for the Syrian refugees. Those, who tended to associate having a social identity with the feelings of belonging, were more likely to evaluate the Syrian refugees less positively compared to the Turks. Researchers showed that individuals perceiving their in-groups in unity and cohesion are more likely to express the in-group favoritism (Castano et al., 2002; Effron & Knowles, 2015; Gaertner & Schopler, 1998). In this study, the results showed that both the self-esteem and belonging predict the in-group favoritism for the Syrian refugees.

The distinctiveness and belonging together predicted the perception of conflict with the Kurds, which mediated the relation between the belonging and in-group favoritism. Regarding the long lasting controversial and conflicting situation with the Kurds (Dixon & Ergin, 2010), these results may suggest that participants, who emphasized the distinctiveness and belonging, and thus the feelings of safety (Brewer, 2007), in regard to the Turkish identity, were likely to be concerned with the relations with Kurds, who can be regarded as a part of Turkish identity or a subordinate group in Turkey (Altun, 2013; Taşdemir & Öner-Özkan, 2016b).

The belonging predicted the perception of threat with the Europeans. Those, who emphasized that Turkish identity provides with the feelings of unity and wholeness, were more likely to perceive cultural (“Western countries try to assimilate Turkish identity”) and realistic threat (“Western countries have designs against Turkey’s territory”) with the Europeans. These results may suggest that participants perceived the influence of the Europeans on the integrity and unity of Turkish identity relatively negative (Smith, 2001), given that the Europeans can be seen as a superordinate group in Turkey (Hortaçsu & Cem-Ersoy, 2005). On the other hand, the efficacy did not appear as a significant predictor, besides the belonging, for the perception of threat with the Europeans.

The distinctiveness predicted the perception of threat with the Syrian refugees. Participants, who emphasized the distinctiveness of Turkish identity, were more likely to accept the ideas, such as Syrian refugees are not similar to the Turks in the ways of life and they can cause damage on the Turkish culture, etc. In a frame of social identity theory (Tajfel, 1981), researchers argued that when in-group members perceive a threat to the uniqueness of their own culture (perception of inter-group similarity or low inter-group distinctiveness), they tend to express more negative inter-group attitudes (Wright, 2011). Accordingly, the relevant results may suggest that Syrian refugees, who came from the country in a similar region with Turkey, may increase the perception of inter-group similarity among Turkish participants and thus their sensitivity towards the distinctiveness of their in-group identity or culture (Jetten, Spears & Manstead, 1997; Tajfel, 1981). In addition, focusing on the distinctiveness of Turkish identity, participants might express relatively negative attitudes towards the Syrian refugees, who are the newcomers in the country (Li & Brewer, 2004). On the other hand, the continuity did not appear as a significant predictor, besides the distinctiveness, for the perception of threat with the Syrian refugees.